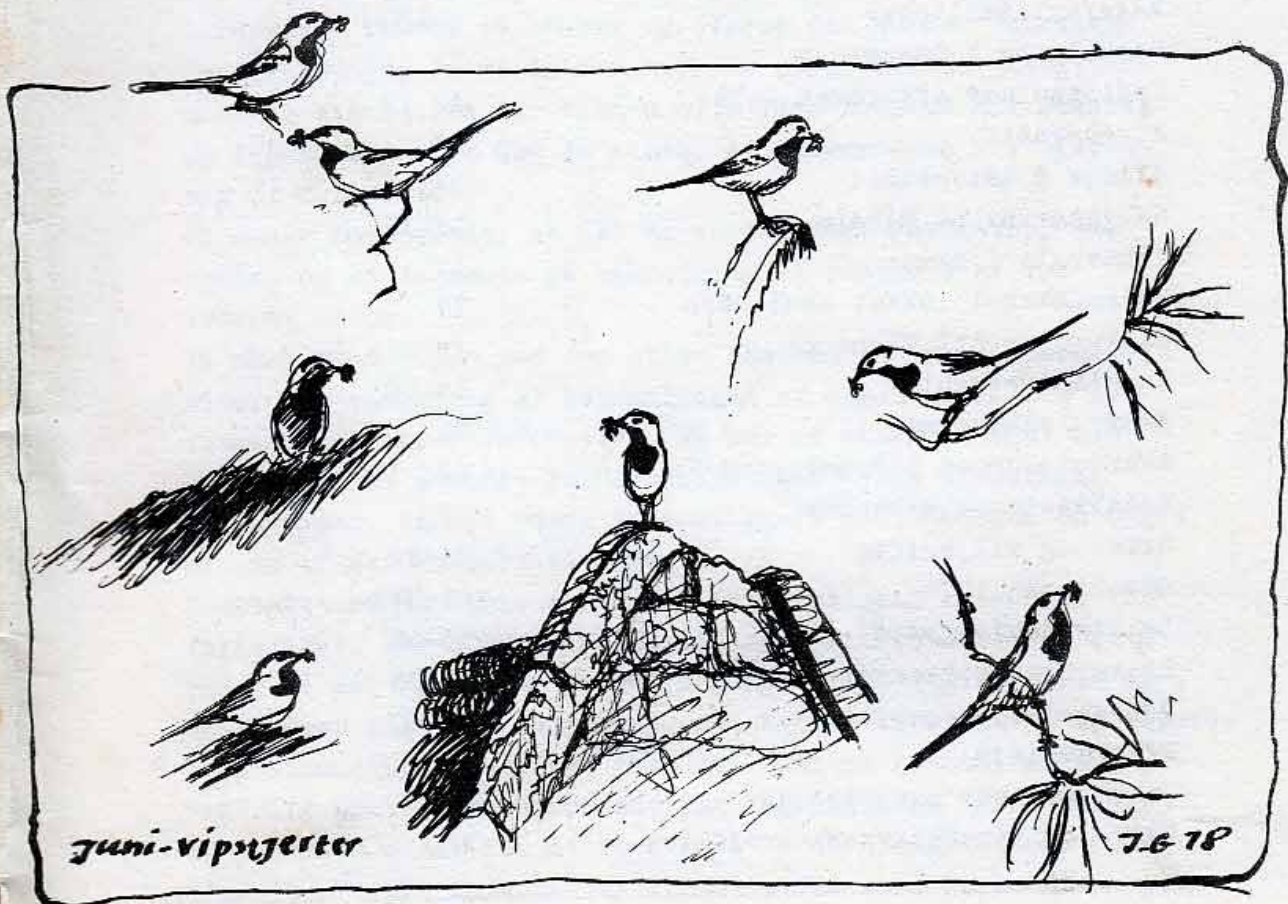

HAVREVIMPEN

dof=fyn

1978

INDHOLDSFORTEGNELSE.

Indholdsfortegnelse	1
Hvad flyver der ... endnu	2
Nyt fra Tryggelev Nor	3
Knopsvanerne omkring Nyborg	4
Havørn i Odense Fjord	4
Vestenstorm og stormfugle	5
Morgentur langs Odense Å	6-8
Vadefugletællinger	9-10
Udstilling i Svendborg	11
Sydlangeland efteråret 1978	12
Aftenmystik	13
Glente i hønsehuset	14
Sølvmågerne på Egholm	15-16
Vendehals i haven	17
Stenpikker i lukket skolegård	17
Ekskursion til Tipperne	18
Knortegåseeventyr	19-20
Beskyt skarverne	21
Skarvekolonien i Brændegård Sø	22
Lokalitetsregistrering	23
Ugler og miljøgifte	24-27
Obs-listen 1978	28-34
Lokalredaktørmødet	35-36
Ekskursionsreferater	37-38
Vendehalskasseprojektet	39-40
Efterårslejr	41
Overvintrende husrødstjert	41
Ugle- og tårnfalkekasseprojektet	42

„Havrevimpen“ udgives af Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdeling for Fyns amt.

Gæste-forsidetegner:
Jens Gregersen

Redaktion:
Ib Petersen

Øvrige tegninger: Aksel Hansen

HVAD FLYVER DER? ... ENDMU!

Overskriften er taget fra en bog om fuglelivet i Schleswig-Holstein.

Desværre er sætningen yderst aktuel, især når det drejer sig om fuglene i de våde områder.

Dag for dag mindskes de fugtige og våde områder. Drænede enge bliver til kornmarker, moser og strandenge til lossepladser og vadehav til landbrugsjord.

Hvad er så filosofien bag disse ødelæggelser?

Ja, vi skal jo have brød på bordet, og da parcelhuse og landeveje kræver en større og større del af den velegnede landbrugsjord, ja så bliver trykket på de mindre frugtbare områder større. Da der tilmed ofte ydes tilskud til dræning og lignende, så er det jo klart, at landmændene vil benytte sig af tilbudet.

Vi mener imidlertid, at det er kortsigtede gevinster, der opnås, og at de opnås på bekostning af resterne af vor trængte natur.

Vi skal ikke regne med den store bistand fra myndighedernes side. Det viser sig af behandlingen af sagerne omkring det fremskudte dige i Vadehavet. Her har en minister bedt sin kollega om at standse forhandlinger med tyske fredningsmyndigheder, da det kunne vanskeliggøre beslutningen om bygningen af det fremskudte dige.

Vadehavet er et stort område af international betydning for fuglelivet. Der findes imidlertid også mindre områder, de områder vi går og kigger på til daglig. Disse fugleområder er også meget vigtige, de er små, men er gavnlige, da de kan sprede populationerne, og derved gøre den samlede bestand mindre påvirkelig af forstyrrelser som jagt og sejlads. Disse områder er desværre udsat for at forsvinde i al ubemærkethed, (de mindste er ikke omfattet af fredningsbestemmelser). Da de ikke er så store og ligger spredt, er det svært at holde øje med dem. Vi opfordrer derfor vore medlemmer til at holde et vågent øje med disse mindre områder.

Vi har en fredningsgruppe i lokalafdelingen. Kontakt den, hvis du mener, at der er en lokalitet, der er truet.

DOF FYN

NYT FRA TRYGGELEV NOR.

Da fugletårnet i Tryggelev Nor blev bygget, blev det gjort ved frivillig arbejdskraft. Det var ikke spildt arbejde, der blev gjort. Fugletårnet er blevet flittigt benyttet af mange mennesker, siden det blev bygget i 1976.

I efteråret 1978 har der igen været gang i de unge ornitologer på Fyn. Ved hjælp af frivillig arbejdskraft er der blevet rejst et minimuseum i Tryggelev Nor. Det er den samme tømrer, Hans Poulsen, der i 1976 lavede fugletårnet, som har bygget minimuseet. Han har, ligesom med fugletårnet, lavet det som samlesæt på sit værksted og derefter kørt det til Tryggelev Nor. Under hans kyndige vejledning er huset blevet rejst.

Her skal huset lige kort beskrives. Det indeholder et lille spisestue med bord og bænke samt et skab. Så er der lavet et køjerum med 3 sovepladser. Udenfor er der et hak ind i huset, hvor der skal ophænges tavler, plancher, billeder m.v., der oplyser om Tryggelev Nor og fuglelivet dér. Dette hak i huset er dog lavet således, at det er under tag. Huset, der er bygget i træ, er placeret således, at det ikke skammer landskabet. Det ligger i ly af en lille bakke, lige før man kommer til parkeringspladsen ved stranden. For at camouflere det yderligere, er det malet i en afdæmpet grøn bejdse, og der er lagt græstørv på taget. Hvis nogen husker det store, gamle redskabshus, der ligger lige før parkeringspladsen, så er det nye minimuseum anbragt lige nede bag ved. Men hvis der er nogen, der aldrig har set det gamle redskabsskur, så får de det heller aldrig at se, for ved samme lejlighed rev de friske ornitologer det ned, så det ikke længere skammer landskabet.

Overnatningspladserne i huset er beregnet til de ornitologer, der har opsyn med området samt tæller op. I øvrigt kan også andre, der studerer biologien i Tryggelev Nor, benytte det.

Bent Staugård Nielsen.

KNOPSVANER OMKRING NYBORG.

I foråret og sommeren 1978 fulgte jeg bestanden af ynglende knopsvaner i Knudshovedsøen.

Af de 26 par ynglende knopsvaner fik kun 12 par unger. Ungerne blev udklækket i juni, heraf de fleste kuld midt i måneden. Disse 12 knopsvanekuld samt bestanden af voksne svaner forsvandt fra Knudshovedsøen i sidste halvdel af juni og første halvdel af juli. Efter midten af juli sås ingen knopsvaner i søen. Grundige eftersøgninger i Nyborg Fjord og Holckenhavn Fjord af de forsvundne svaner gav intet resultat.

Ved Lindholm i Nyborg Fjord forsvandt ligeledes det ene af to knopsvanekuld

I Holckenhavn Fjord ynglede i 1978 6 par knopsvaner. Alle 6 par fik unger. Fire kuld blev udklækket i juni. Heraf forsvandt tre kuld i juni og et kuld i juli. De gamle fugle forsvandt sammen med ungerne.

To par knopsvaner med unger, der var udklækkede efter midten af juli, observeredes sidste gang i slutningen af august. Ved et besøg på lokaliteten midt i september sås de to svanefamilier ikke.

Edith Mosegård

HAVØRN VED ODENSE FJORD.

Fra december 1977 til april 1978 har en ung havørn opholdt sig ved Odense Fjord.

Odense Fjord byder på et rigt spisekammer af såvel levende som anskudte og døde fugle. Ørnen har således ikke lidt sult. Den er set fouragere på mågekadavre og harekadavre.

I januar blev jeg vidne til en morsom episode. Havørnen fouragerede på et mågekadaver, omgivet af en skare krager. Kragerne drillede ustandselig ørnen. En enkelt krage blev således ved med at hoppe hen over ryggen på ørnen. En gang landede den på ørnens ryg, hvor den blev siddende indtil ørnen med en vingebasken vippede kragerne af. Andre krager sneg sig om bag ved ørnen og nappede den i halefjerene. Endnu andre krager smøg sig hen over jorden og huggede små bidder af den døde måge.

Kurt Due Johansen

VESTENSTORM OG STORMFUGLE.

Mange har sikkert bandet over den kraftige og vedvarende vestenstorm, som vi oplevede i september måned. Hvad angår fugletrækket over Fyn og Langeland, så har vejret bestemt været meget generende, navnlig for rovfugle- og småfugletrækket.

Men vestenstormen bragte uventede gæster ind over Fyn. Fugle, som normalt lever langt til havs på Vesterhavet og Atlanten. Således blev der den 19/9 set en stor stormsvale over Bagenkop. På Nordfyn blev der samme dato indleveret en død lille stormsvale. Fuglen var fløjet mod førehuset på en traktor, som var på markarbejde. Ved sammenstødet med traktoren faldt den lille stormsvale død ned. En noget speciel død for en stormsvale.

Den 7/9 blev der fra færgen mellem Juelsminde og Kalundborg set en skråpe, som ikke blev artsbestemt, og på samme tur blev en almindelig skråpe set. Begge observationer blev gjort nord for Nordfyn.

Men ikke alle steder i landet har man bandet over vejret. På de vestjydske træksteder har man jublet, da netop kraftige vestenstorme presser fugle, som normalt lever langt ude på havet ind til kysten. Den ekstra kraftige storm i september har yderligere trængt de nævnte stormfugle ind i de indre danske farvande, hvilket er meget usædvanligt.

På Blåvand blev der i forbindelse med stormvejret set 149 stormsvaler den 17/9. Af disse var 4 lille stormsvale og 37 stor stormsvale, mens resten ikke kunne artsbestemmes. Desuden blev der samme dag set 25 mallebukker, 10 suler, 1 thorshane og 7 sabinemåger. En dag på Blåvand, som sikkert bliver husket længe.

Ib Petersen

MORJENTURE LANGS ODENSE Å.

Selv tæt ved byen kan man få spændende fugleoplevelser, hvilket følgende lille historie vil vise.

Kort beskrivelse af området (se kortskitse):

Turen udgår fra Dalumvej (ved papirfabrikken) langs stien på åens sydside.

På størstedelen af strækningen er åen omgivet af lave, fugtige områder, der skiftevis består af rørsump og ellekrat. Enkelte steder kommer man igennem smålunde, der består af både løv- og nåletræer. På højde med Søparken er der på nordsiden af åen et lavt eng eller markområde, der i det tidlige forår er oversvømmet, med sivtuer i midten. Desværre tørrede det ud, blev pløjet og sået til med korn.

Åen blev jævnlige besøgt i ca. 1½ måned, startende midt i april (14/4). De fleste ture foregik om morgenen, men enkelte omkring middagstid. Morgenturerne var dog langt de givtigste.

Midt i april var vejret ganske pænt omend ikke varmt.

Mange småfugle var da også aktive, og rødhals, jernspurv, gærdesmutte, mejser o.s.v. sang ivrigt. Isfuglen fløj også frem og tilbage langs åen og levede op til sin placering blandt skrigefuglene.

Den 16/4 var der to svaleklirer. Denne art sås regelmæssigt i resten af april. Samme dag blev jeg opmærksom på en voldsom aktivitet omkring et grantræ, det viste sig at være en natugle, der blev moppet af solsort, bogfinke og skovskade. Samme dag kunne der også iagttages redebygningsaktivitet hos gråstrubet lappedykker i det oversvømmede engareal, den blev imidlertid voldsomt generet af en blyshøne, der bogstaveligt talt satte sig oven på den. Gransanger hørte jeg første gang 17/4.

Den 18/4 var det regnvejr, men det afholdt ikke en flok vindroslere fra at sidde og synge. Denne dag sås isfugl flyve rundt med fisk i næbbet. I det oversvømmede engareal lå 11 krikænder.

Den 19/4 lå der stadig gråstrubet lappedykker på det oversvømmede, men vandstanden var stærkt synkende. Det var da også sidste dag med denne art. Der fløj en kærnebider hen over hovedet på os.

Den 22/4 gik der et atlingandepar og snadrede i det efterhånden lave vand. Der er stadig pæne flokke af sjaggere (60-70 stk.), ligeledes en enkelt kvækerfinke. Samme dag bragte spurvehøg, og isfuglen fløj lidt frem og tilbage.

Næste dag bragte den første løvsanger, og vandriksen skreg inde fra tagrørene. Desuden var der to rødben, der de næste dage gennemførte parringsspil med jagten i luften, kraftig stemmeytring og trippen rundt på jorden.

Her sidst i april blev vejret koldt og fugtigt. Det kunne tydeligt mærkes på fuglesangens aktivitet.

Den 25/4 sås lille præstekrave. Desuden en lille flok kvækerfin-ker.

Den 27/4 sås gul vipstjert. Vandet på engen var på dette tidspunkt næsten helt forsvundet.

Den 2. maj hørtes for første gang munk og gærdesanger.

En vendehals ses fouragere i græsset, arten ses og høres de næste par dage.

Den 3/5 slår 8-9 skovpibere sig ned i græsset og fouragerer.

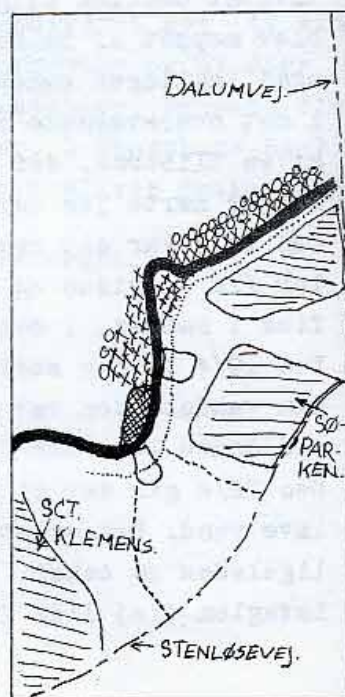
Der ses også spurvehøg, og en musvåge bliver moppet af nogle gråkrager.

Her først i maj er morgenturene stadig en kold oplevelse, temperaturen ligger nok omkring 4-5°, men alligevel ses svalerne nu stryge lavt over åen efter insekter. Den 4/5 bringer desuden spurvehøg.

Først omkring den 10/5 høres den første tornsanger, men nu kommer de sidste sangere i hurtig rækkefølge, sivsanger, rørsanger og kørsanger.

Den 19/5 trækker en kile gæs over, der var 48 fugle i flokken. I slutningen af maj kan man høre næsten alle vore sangfugle, også nattergalen.

Gøres artslisten op, giver det omkring 85 arter. Nogle er naturligvis kun set én gang, men selv mere sjældne arter som svaleklire og vendehals sås flere gange. Af sangere er en art som kørsangeren navnlig bemærkelsesværdig, jeg tror, at der på strækningen kunne høres 7-8 syngende fugle.

Samlet artsliste.

Lappedykkere: Gråstrubet Lapped.
Lille Lappedykker

Hejrefugle: Fiskehejre

Andefugle: Knopsvane
Grågås
Gravand
Gråand
Krikand
Atlingand
Skeand
Troidand

Rovfugle: Musvåge
Spurvehøg
Tårnfalk

Hønsfugle: Agerhøne

Vandhøns: Blishøne
Grb. Rørhøne
Vandrikse

Vade- og mågefugle: Vibe
Db. bekkasin
Lille Præstekrave
Rødben
Svaleklire
Mudderklire
Sølvmåge
Stormmåge
Hættemåge

Duer: Ringdue
Tyrkerdue

Gøge: Gøg

Ugler: Natugle

Sejlere: Mursejler

Skrigefugle: Isfugl

Spætter: St. Flagspætte
Vendehals

Spurvefugle: Gråkrage

Råge
Husskade
Skovskade
Allike
Musvit
Blåmejse
Sumpmejse
Halemejse
Rørsanger
Sivsanger
Kørsanger
Nattergal
Løvsanger
Munk
Gærdesanger
Tornsanger
Gransanger
Gulbug
Spøtmejse
Gærdesmutte
Rødhals
Solsort
Sangdrossel
Vindrossel
Sjagger
Jernspurv
Fuglekonge
Grå Fluesnapper
Brg. Fluesnapper
Engpiber
Skovpiber
Hvid Vipstjert
Gul Vipstjert
Kærnebider
Stær
Dompap
Bogfinke
Kvækerfinke
Grønirisk
Tornirisk
Stillits
Grønsisken
Gråsisken
Gulspurv
Rørspurv
Skovspurv
Gråspurv

Bjarne Bo Jensen

VADEFUGLETÆLLINGER.

I forbindelse med landsdækkende vadefugletællinger i 1978 har der også på Fyn været foretaget optællinger.

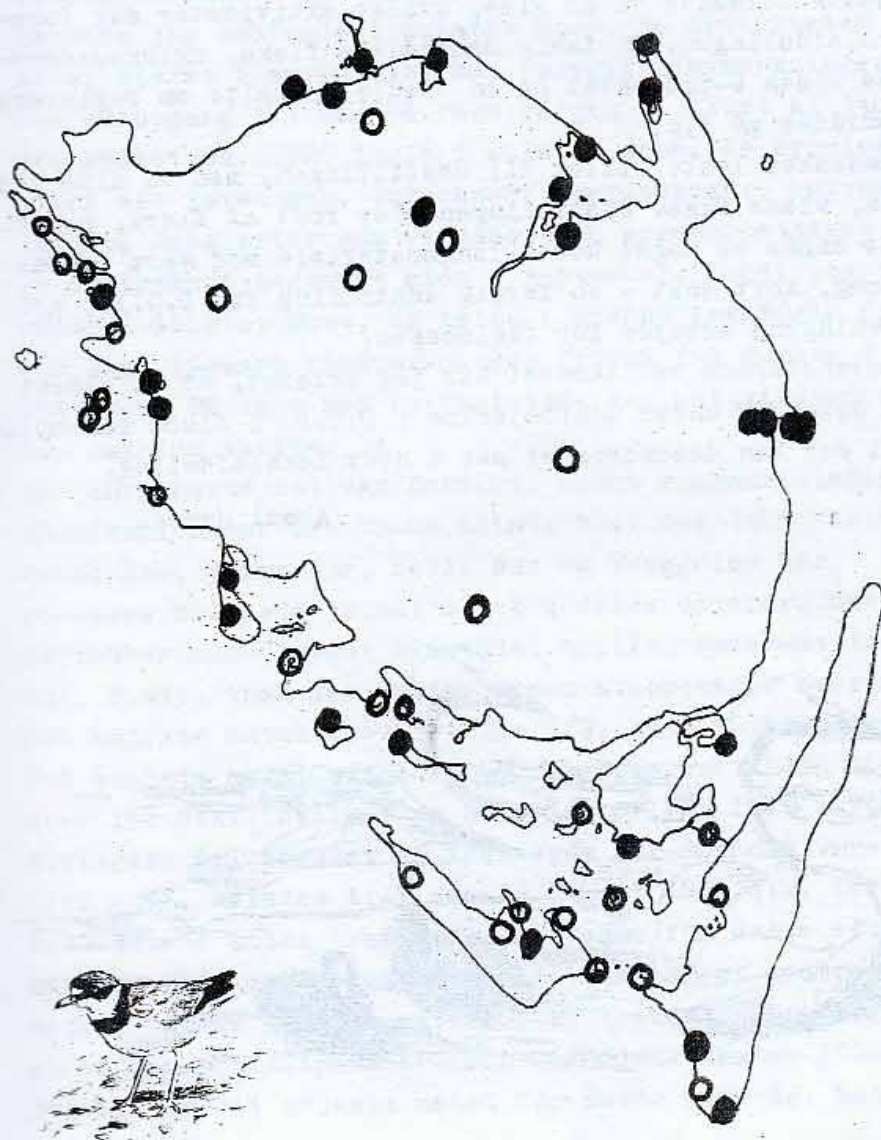
26 af de vigtigste lokaliteter blev dækket med én optælling hver måned, mens yderligere 30 lokaliteter blev optalt enkelte gange. Formålet har været at få indblik i mængden og artssammensætningen af såvel ynglende som trækkende vadefugle samt en kortlægning af de vigtigste vadefuglelokaliteter, bl.a. til brug for en kraftigere argumentation for beskyttelse af vore vadefugle.

Her hvor dette skrives mangler vi stadig optællingsresultaterne for december måned, men de foreløbige resultater ser således ud:

	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov
Strandskade	5	6	1363	1457	659	567	781	263	82	25	2
Vibe	36		1375	1122	581	740	1061	4837	6085	5072	245
Stor Præstekrave	5	1	282	212	116	105	170	195	70	5	
Lille Præstekrave									2		
Strandhjejle		1			82	3	2	59	41	76	4
Hjejle	111	1	129	1265	399		40	3090	2765	4247	305
Stenvender				25	16		2	10	8	2	
Dobbeltbekkasin	26	2	8	25	16	7	3	56	19	14	2
Enkeltbekkasin				1						1	
Tredækker											
Stor Regnspove	3	1	57	171	4	16	65	57	11	14	1
Lille Regnspove					1		13	34	2		
Stor Kobbersneppe			1	5	3	5	2	2	1		
Lille Kobbersneppe			13	2	3678	6	33	36	20		
Svaleklire				4		2	5	3	2	2	
Tinksmed				2	20		3	35			
Rødben	204	1	58	879	623	478	365	367	134	44	4
Sortklire					21	1		36	25		
Hvidklire					86		104	183	64	9	
Mudderklire					65		39	150	8		
Islandsk Ryle				9	2	2	4	64	71	25	
Dværgryle								1	184		
Alm. Ryle	3798	418	2158	3874	2450	47	770	841	1224	6315	145
Sortgrå Ryle										1	
Krumnæbbet Ryle							9	152	58		
Sandløber									76		
Brushane				24	54	7	17	72	91	3	
Klyde			3	299	230	263	424	49	9	16	

Resultatet viser tydeligt, at der i amtet findes betydningsfulde vadefuglerastepladser. De lokaliteter som har huset flest vadefugle er de store fladvandsområder på Nordfyn, nemlig Flyvesandet med tilsammen 22196 fugle, Æbeløområdet med 6910, Enebærrodde med 8633 og Dørholmbugten med 4813. Men også områder i Det sydfynske Øhav er gode. Monnet på Sydtåsinge husede således på optællingsdagene ialt 5384 vadefugle, Lyø med 3402, Avernakø med 2132 samt Gråsten Nor med Nørreholm på Ærø med 2874 vadefugle. Af andre vigtige raste- og yngleområder skal nævnes Gyldenstens Enge, nordlige Helnæs, Fønsskov, Kelds Nor og Knudshoved incl. Lindholm.

Tekst og tegning: Niels Bomholt Jensen

UDSTILLING I SVENDBORG.

I september var Svendborg Strandjagtforening arrangør ved en udstilling, BÅD, JAGT og FISKERI, i Svendborg Idrætshal.

D.O.F.-Fyn fik en invitation til denne udstilling, og tog selvfølgelig med glæde imod. Vi fik anvist en stand i kælderen i hyggeligt selskab af folk med fredelige sysler: Naturfredningsforeningen, sportsdykkere og lystfiskere.

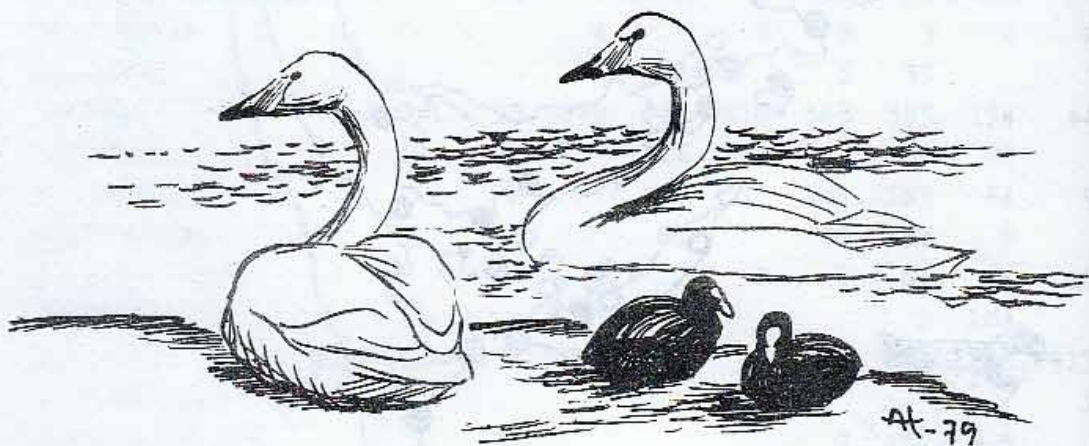
Zoologisk Museum i Svendborg havde været så venlig at låne os udstillingstavler. Fra Troels boghandel havde vi lånt en del forskellige fuglebøger, og disse blev suppleret af D.O.F.-salgs udvalg af bøger, plancher og bånd.

Foruden dette forsøgte vi at vise, hvilke aktiviteter der foregår i lokalafdelingen. En tavle omhandlede f.eks. uglekasseprojektet, en anden ø-projektet og en tredje fortalte om Fugleværnsfondens områder på Fyn.

3-4000 mennesker løste billet til udstillingen, men om alle nåede i kælderen, vides ikke. Udstillingen blev rost af flere, men vi kunne godt ønske os noget udstillingsmateriale med mere professionelt præg, kort sagt - en færdig udstilling fra D.O.F., som viser foreningens arbejde for fuglesagen.

Efter at ovenstående var skrevet har jeg erfaret, at et sådant materiale netop er under udarbejdelse i D.O.F. i flere eksemplarer, således at der kan deponeres et sæt i hver lokalafdeling.

Aksel Hansen.

SYDLANGELAND EFTERÅRET 1978.

I efteråret 1978 havde jeg den enestående chance at kunne følge fugletrækket på Sydlangeland fra starten af august til årsskiftet. Dog var der kun nævneværdigt træk til først i november. Jeg var ansat ved EF-pilot projektet „Historisk Arbejdsplads“ ved Klise Nor, hvor jeg passede 14 får sammen med mit arbejde som trækfugleobservatør.

I august og første halvdel af september, hvor dagtrækket af ænder, rovfugle, vadere og småfugle ikke rigtig er kommet igang, ringmærkede jeg småfugle i Gulstav Mose. Da aktiviteten hos småfuglene er størst i morgentimerne, foregik ringmærkningen fra lidt før solopgang til hen på formiddagen. I løbet af den tid blev der mærket ca. 1300 fugle i Gulstav Mose. De hyppigst mærkede arter var løvsanger, tornsanger, gærdesanger, rørsanger og have-sanger. Også arter som vendehals og græshoppesanger blev mærket. Da dagtrækket begyndte midt i september, holdt jeg op med at ringmærke i Gulstav Mose, og talte i stedet trækfugle fra Dovns Klint. Det skal ligesom ringmærkningen foregå fra daggry til hen på formiddagen. På dage med rovfugletræk kan aktiviteten blive ved til hen omkring klokken 14.

Når morgenarbejdet var færdigt, enten ringmærkningen eller trækobservationerne fra Dovns Klint, blev der talt rastende fugle i Kelds Nor, Klise Nor, Helle Nor og Tryggelev Nor. Desværre drillede vejret meget i dette efterår. Navnlig var september måned meget blæsende, hvilket generede trækket en hel del. F.eks. trak der næsten ingen hvepsevåger over Sydlangeland. Det højeste antal blev set den 7/9, hvor 56 hvepsevåger trak ud. Det samlede antal hvepsevåger for efteråret 1978 ligger næppe over 150 stk., hvilket er helt latterligt lidt i forhold til tidligere år. Trækket af knortegæs har derimod været usædvanligt godt. Således trak den 28/9 godt 1650 stk. forbi klinten. Det samlede antal trækkende knortegæs for dette efterår ligger omkring 3500 stk. Småfugletrækket har været generet en del af vejret. F.eks. ligger antallet af trækkende bogfinker ikke nær så højt som tidligere år. Den 26/9 trak næsten 18000 bogfinker, hvilket er det højeste antal for dette efterår. Desuden trak ca.

10000 den 29/9. Men ud over disse to datoer var trækret ret li
Det vil føre for vidt at komme nærmere ind på de enkelte obser
tioner her. Til den ende vil der inden for overskuelig fremtid
blive udarbejdet en rapport over det indsamlede materiale.

Ib Petersen

AFTENMYSTIK.

En vindstille og diset aften midt i oktober måned havde jeg en
puddsig oplevelse.

Den pågældende aften var jeg ved godt 22-tiden ude at gå med
vores hund. I den lidt sene aftentime var der stille på vej og
sti, kun lidt fjern støj fra den kørende trafik hørtes. Lige med
et blev stilheden dog brudt af en hunds monotone gøen. Den ejen
dommeligt dybe og lidt hæs gøen hørtes 3-4 gange.

Efter kort tid gentog den samme gøen sig, og til min overraskelse
lød stemmen denne gang oppe fra, lige over hovedet på mig. Lidt
forvirret kiggede jeg op efter lyden og så en stor fugl tone fra
af mørket, kun ca. 2 meter over gadebelysningen. I et kort øje
blik sås fuglen i en lidt svajende glideflugt, hvorunder dens
hvide hals og underside fangede lyset fra gadebelysningen. Fug
lens hoved og vingekant fortonede sig i det omgivende mørke.
Denne mørkets fugl, som lignede en lille svane, har jeg kaldt
„spøgelsesfuglen“, eller var det måske en snegås?

Edith Mosegård

Redaktionen:

Efter din beskrivelse tyder alt på, at det har været en pibesvan
Pibesvanens stemme sammenlignes netop med en hæs gøen, fuglens
hvide hals og underside passer også glimrende. Du skriver selv,
at fuglen var på størrelse med en lille svane, og endelig passer
tidspunktet (midt i oktober) ganske godt. Der er vist god grund
til at tro, at det har været en pibesvane.

GLENTE I HØNSEHUSET.

En dag sidst i august fik jeg nys om, at en stor rovfugl lå i en grøft ved Stjoul på Sydtåsinge. Jeg kørte straks til den opgivne position og spærrede øjnene op, for der lå en rød glente, plaskvåd og ved første øjekast nærmest lignende en stor høne. Iført læderhansker nærmede jeg mig forsigtigt, men fuglen var tilsyneladende mere end halvdød.

Da fjerene efterhånden var blevet gennemtørrede, lavede den kendeligt op, og vi kørte op til dyrlæge Nielsen i Landet. Glenten var hans første patient af sin art. Han mente, at den muligvis havde kroførstoppelse, idet kroen var meget opspilet, og han fik efterhånden klemt det meste af en kylling ud! Derefter fik patienten druesukkeropløsning og lidt antibiotika.

Denne behandling blev gentaget det næste døgn, og glenten blev anbragt i et tidligere fasanbur i vores hønsehus. En gammel afældig høne blev slagtet og serveret i mindre portioner, og senere forsvandt en anskudt ringdue og forskellige dødfundne fugle i den altid sultne pensionærs vom. Da glenten havde boet i hønsehuset i en uges tid var den blevet så livlig og manøvreduktig, at vi besluttede at sætte den ud igen.

Efter at være blevet ringmærket gled den bort i majestætisk flugt. - Ved flere lejligheder fik jeg bevis for den ofte beskrevne ejendommelige adfærd hos glenter i usædvanlige situationer: så snart jeg havde den i hænderne, spillede den fuldstændig død, og blev liggende i lang tid med udstrakt hals, hvor den blev anbragt.

Aksel Hansen.

SØLVMÅGERINGMÆRKNING PÅ EGHOLM I LILLEBÆLT.

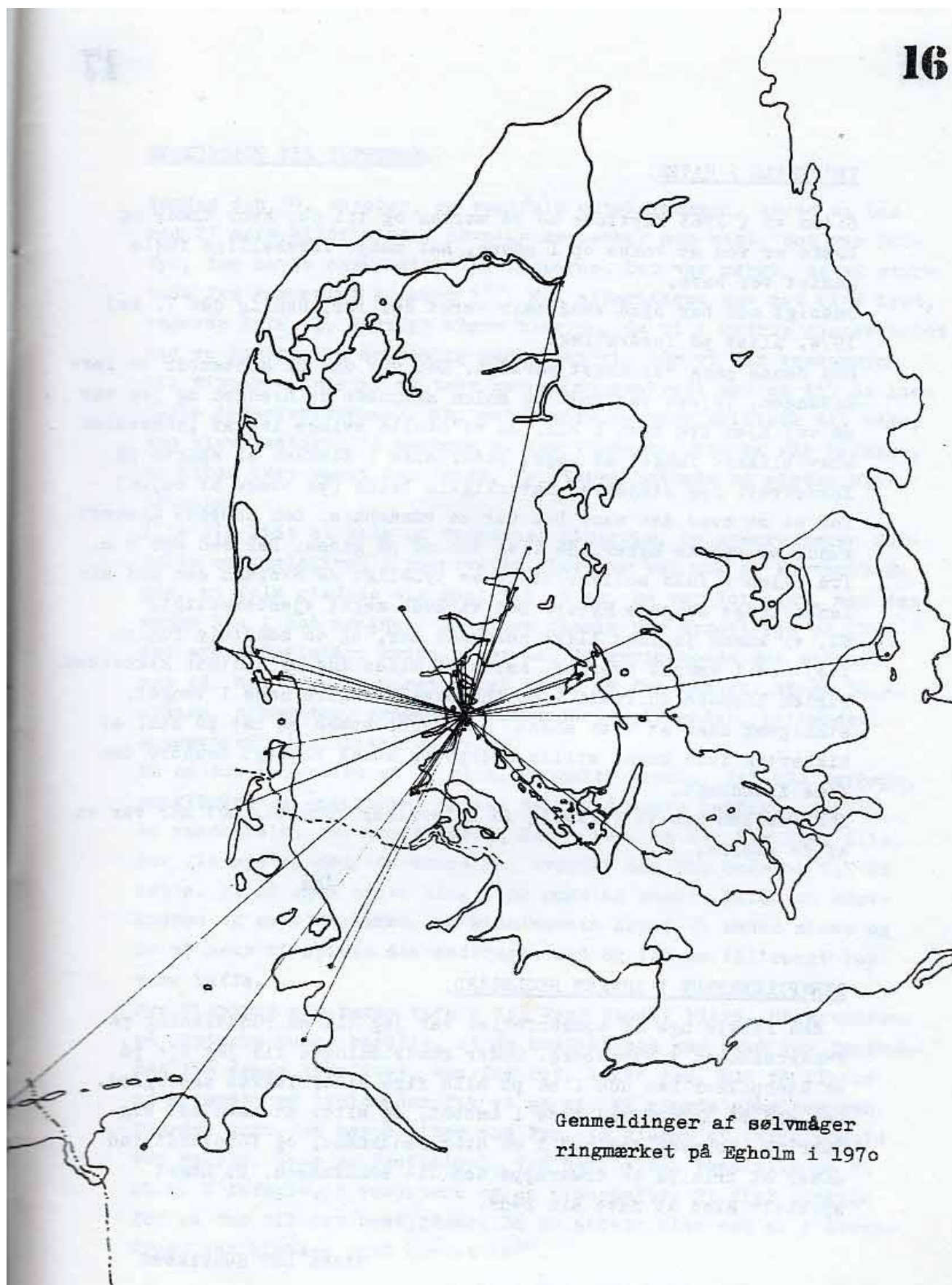
I Lillebælt, lige nord-vest for Båge, ligger den ca. 9 ha. store ø, Egholm. Øen, der er ubeboet, rummer en stor sølvmågekoloni. Andre steder i landet hører man om sølvmågekolonier, der bliver større og større, men kolonien på Egholm har igennem den sidste halve snes år holdt sig på 900-1000 par. Der er åbenbart noget, der tyder på, at øen er "mættet" med sølvmåger. Men trods den store bestand af sølvmåger er der plads til mange andre fugle, bl.a. knopsvane, grågås, ederfugl, toppet skallesluger, strand-skade, svartbag, stormmåge, havterne og sanglærke. I denne artikel er det dog kun sølvmågerne, jeg vil beskæftige mig med.

I årene 1970-74 har jeg ringmærket en del sølvmåger på Egholm. Ringmærkningen er foregået på den måde, at vi har været 4-6 mand til at gennemgå øen, så opholdet ikke bliver for langvarigt. Nedenstående tabel viser hvor mange sølvmåger der er ringmærket i de forskellige år samt gemmeldinger i alt og gemmeldinger for hvert enkelt år.

	1970	1971	1972	1973	1974
Ringmærket	341	499	833	750	735
Gennemdt ialt	47	81	139	68	90
Gennemdt i %	13,8	16,2	16,7	9,1	12,2
Gennemdt i	antal/%				
Gennemdt i 1970	27/7,92				
Gennemdt i 1971	4/1,17	53/10,40			
Gennemdt i 1972	2/0,59	7/1,40	89/ 10,68		
Gennemdt i 1973	4/1,17	4/0,80	21/2,52	44/5,87	
Gennemdt i 1974	2/0,59	1/0,20	8/0,96	7/0,93	47/6,39
Gennemdt i 1975	3/0,88	9/1,80	14/1,68	7/0,93	22/2,99
Gennemdt i 1976	2/0,59	2/0,40	3/0,36	4/0,53	4/0,54
Gennemdt i 1977	2/0,59	3/0,60	1/0,12	4/0,53	4/0,54
Gennemdt i 1978	1/0,29	2/0,40	3/0,36	2/0,27	3/0,41

Bent Staugård Nielsen

Genmeldinger af sølvåger
ringmærket på Eggholm i 1970

VENDEHALS I HAVEN.

Siden vi i 1963 flyttede ud på marken og til nu, hvor træer og buske er ved at vokse op i haven, har mange forskellige fugle gæstet vor have.

Pudsigt nok har også vendehals været der før, nemlig den 7. maj 1974. Altså på forårstræk.

Men denne gang var noget særligt. Det var den 2. september om formiddagen. Vejret var godt og solen skinnede da drengen og jeg var på vej hjem fra byen i bil. Da vi skulle svinge ind af indkørslen blev blikket fanget af noget anderledes i flokken af spurve på fortorvet. Jeg standsede naturligvis bilen (på tværs af vejen) for at se hvad det var. Det var en vendehals. Den hoppede ugenert rundt og spiste myrer. Så fløj den ud på gaden. Der sad den 5 m. fra bilen i fuld sollys. Vi kunne tydeligt se hvordan den med sin lange tunge fangede myrer. Det virkede meget ejendommeligt. Nå, vi kunne jo ikke blive holdende der, og da samtidig fuglen fløj ned i vænget overfor, kørte vi bilen ind og hentede kikkerten. Fuglen hoppede nu rundt i en indkørsel længere nede i vænget, stadigvæk uden at vise angst. Jeg kunne komme så tæt på den, at kikkerten ikke kunne stille skarpt og kunne rigtigt beundre den fine fjerdragt.

Ind imellem kan vi virkelig få oplevelser foræret. Det her var en af de større.

Åge

STENPIKKERREDE I LUKKET SKOLEGÅRD.

I den første uge af sommerferien var jeg til en rundvisning på Hømarksskolen i Svendborg. Under rundvisningen fik jeg øje på en stenpikker han ude i en på alle fire sider lukket skolegård. Den sad på jorden med føde i næbbet, og efter at have set sig omkring, hoppede den ned i en stor sandkasse, og forsvandt ind under et trin på en trætrappe ned til sandkassen. Et noget specielt sted at have sin rede.

Steen Bak Henriksen

EKSKURSION TIL TIPPERNE.

Søndag den 29. oktober, en regnfuld oktobermorgen, kørte en bus med 27 mere eller mindre søvnige mennesker mod vest. Det var DOF-Fyn, der havde ekskursion til Tipperne. Det var mørkt, da vi startede fra Kværndrup klokken 5⁰⁰. Men efterhånden som det blev lyst, vågnede folk op. Rigtigt vågne blev de, da vi i Ovtrup gjorde holdt ved en bager. Det er nemlig sådan, at vi, når vi har ekskursion til Tipperne, plejer at tage gaver (morgenbrød) med ud til de indfødte (observatørerne). Nå, det regnfulde vejr skiftede til tåge, som blev tættere, jo nærmere vi kom Tipperne. Men vi var heldige, vi havde ikke været der længe, før tågen lettede og sigten blev tålelig.

Alle fik lidt at vide om Tippeternes historie, og observatøren fortalte om fuglelivet i reservatet. Det var vel nok de kortnæbbede gæs, at folk glædede sig mest til at se. De var der også, men desværre kun i små mængder. De store flokke var draget syd på. Fra det store fugletårn kunne vi se ca. 80 kortnæbbede gæs stå ude øst på. Men der var meget andet at se på fra tårnet. Vi så bl.a. grågæs, pibeænder, gråænder, krikænder, spidsænder, hvinænder, sangsvaner og almindelige ryler.

På en tur i området så vi bl.a. dobbeltbekkasin, 2-3 blå kærhøge, sanglærker og engpipere. Så var der også nogle heldige, der så en vandrefalk. Den var temmelig langt væk, så det var ikke alle, der fik øje på den. Vi kunne se, hvordan den fik ænderne til at lette. Vi så også sjove ting lige omkring huset. Bl.a. en skovsnepe og en bjerglærke, og sidstnævnte kunne vi endda sidde og se på mens vi spiste den medbragte mad og fik en tiltrængt kop varm kaffe.

Fra Tipperne gik turen videre til Vest Stadil Fjord. Observatøren på Tipperne kunne berette, at de kortnæbbede gæs også var forsvundet fra denne lokalitet. Han fik ret, ingen gæs, kun få flokke af gråænder og troldænder fik vi at se. Vi gjorde opholder ved fjorden kort, og kørte atter mod Fyn. Vi gjorde et lille ophold ved Randbøl Hede og Randbøldal. Ved Randbøldal vandmølle så vi bl.a. 2 isfugle, 2 vandstøre og en grønspætte. Et fint punktum for en tur til det vestjydske. Da de sidste blev sat af i Kværndrup, var klokken også blevet 19⁰⁰.

Bent Staugård Nielsen

KNORTEGÅSEEVENTYR I LUNKEBUGTEN.

Der ses regelmæssigt knortegæs om efteråret i Lunkebugten på Tåsinge, men flokkene raster normalt kun for en kort tid.

Efteråret 1978 bød imidlertid på usædvanligt mange knortegæs. Eventyret startede med at 100 fugle blev set den 29. september. Idyllen varede dog kun kort tid. I Fyns Amts Avis stod der den 2. oktober, at fire mænd i to både havde skudt mindst 12 af de totalfredede knortegæs. Et medlem af Dansk Jagtforening havde iagttaget episoden og meldt gerningsmændene til politiet. Politiet fulgte de fire mænd til Christiansmindekysten. Da de steg i land blev de mødt af politiet med en sigtelse for ulovlig jagt. Gæssene måtte dog have fået smag på Lunkebugtens søsalat og bændeltang trods forstyrrelsen, thi de blev, og der kom endda flere til.

Den 8. oktober talte flokken ca. 700 knortegæs. Disse blev til den 20. oktober, hvorefter tallet faldt til ca. 50 fugle. De sidste forsvandt midt i november.

Gæssene var utroligt tillidsfulde. De lå helt op til vejen, der går langs med bunden af Lunkebugten. De ænsede ikke de mange biler, der jagede forbi, eller de folk, der undrende stoppede op for at se hvad det dog var for en masse underlige fugle. Selv om folk steg ud af bilen, blev gæssene liggende, blot 20-30 meter fra land. Blev folk for nærgående, svømmede gæssene bare en smule væk.

En sky af telelinser blev rettet mod knortegæssene, og fotobutikkerne i Svendborg har sikkert haft travlt med at fremkalde knortegåsebilleder.

Gav man sig tid til at betragte de tillidsfulde fugle et øjeblik, afslørede mange detaljer af gæssenes familieliv. Ligeså snart man kom til Lunkebugten og steg ud af bilen, blev man mødt af gæssenes knorren. Lyttede man godt efter, kunne man godt skelne ungfuglernes gråandeagtige rappen fra de gamle fugles charmerende knorren. Familievis lå gæssene med 3-5 unger samlet omkring de gamle. Vovede nogen fremmed fugl sig inden for familiens enemærker, strakte gæssene hals og svømmede hvæsende de fremmede fugle i møde. Stredes fuglene ikke, vendte de gumpen i vejret for at se hvad Lunkebugtens bund kunne byde på af godter. Inde omkring vejen ved Lunkebugten er der bevoksninger af ålegræs og store mængder

af søsalat. Det er uden tvivl disse store mængder af let tilgængelig føde, der har lokket de sultne knortegæs til, som kommer helt fra Sibiriens øde kyster.

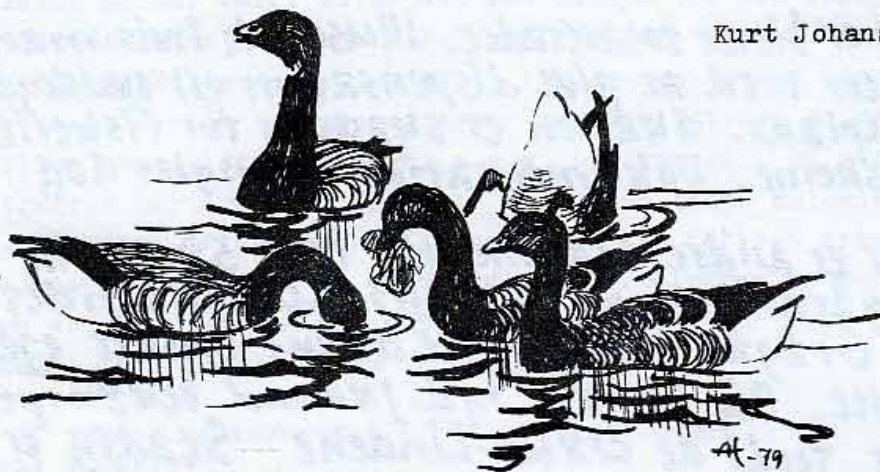
Utallige mennesker har i efterårets løb glædet sig over de tillidsfulde fugle. Hver gang man kørte forbi Lunkebugten, var det i den sikre forvisning om, at nu skulle man atter en gang opleve knortegæssene.

Nu, hvor de er væk, er det helt vemodigt at skue ud over Lunkebugten uden at se eller høre knortegæssene. Man kom til at holde af de fugle.

Som omtalt tidligere blev knortegæssene beskydt ulovligt den 1. oktober. Man skulle så tro, at jægerne var blevet klogere, men nej. Et stykke tid senere stod der igen at læse i avisen, at der atter var blevet skudt knortegæs i Lunkebugten. Også andre steder er der meldt om ulovlig jagt på knortegæs. Søren Bøgelund og DOFs formand Lorenz Ferdinand blev i Bøjden Nor vidner til ulovlig jagt på de tillidsfulde fugle. Episoden blev naturligvis meldt til politiet.

Knortegåsen var en overgang i meget stærk tilbagegang. Efter de sidste seks års særfredning er arten atter i fremgang, således at den ikke mere er truet. Denne lille lærerige historie bekræfter hvilken indflydelse jagten har på visse fuglebestande. Vi har før set hvorledes arter som knopsvane og gravand, og nu knortegåsen, bliver talrige, hvis de ikke jages. Der er dog kræfter i Strandjagtsforeningen, senest i novembernummeret af bladet "Strandjægeren", for at få knortegåsejagten genindført. Lad det dog aldrig komme så vidt. Vi er mange, der gerne vil opleve knortegæssene i Lunkebugten igen i efteråret 1979.

Kurt Johansen

beskyt Skarverne ...

Brændegård 9. 6. 1978

Skarven er blevet totalfredet. Illusorisk hvis man fortsætter med at give dispensation til nedskydning på yngleplads. Skarven er skadelig for fiskeriet - siger fiskerne. Dokumentation mangler dog.

Men der er andre argumenter mod Skarverne i Brændegårdssøen på Sydfyn. Under Lindetræerne ruger Grågåse! Ingen af delene ønsker ejerne at miste. På Ørmø i Sydsjælland bekræftes Skarver fordi de dræber Lindene. Stadig er det vanskeligt at være skarv.

SKARVEKOLONIEN I BRÆNDEGÅRD SØ.

På en af de første dage i februar mistede Fyn en af sine største ornitologiske seværdigheder, nemlig skarvekolonien på den lille ø i Brændegård Sø. Kun otte store træer står tilbage på øen. Godsejer Ove Reventlow-Mourier, som lod træerne fælde, havde flere grunde til det. Til pressen udtalte han, at han efter grundige overvejelser lod træerne fælde, da skarverne, som yngede i træerne, langsomt jagede fiskehejrer og grågæs væk. Desuden ville de i løbet af en årrække kvæle den sjældne småbladede lind med deres ekskrementer.

I ynglesæsonen 1978 yngede 349 par skarver på øen - en tiendedel af den samlede europæiske bestand, og den næststørste koloni i Danmark. Fra holdepladsen ved Brændegård var der rig mulighed for interesserede til at iagttage livet i kolonien uden at forstyrre. Den mulighed har man ikke ved de to andre danske kolonier.

Trods disse forhold har Ove Reventlow-Mourier altså fundet det rimeligt at fælde træerne. Der blev skrevet i aviserne, at det havde været godsejerens mening at begrænse skarvernes antal i kolonien, og ikke at fjerne dem helt. Lad os håbe, at det går så godt. Men ser man lidt nærmere på de konsekvenser, det vil give, hvis nogle skarver bliver i de resterende otte træer, kan man næsten ikke tro, at det virkelig har været godsejerens mening at lade nogle skarver blive tilbage. Det er allerede nævnt, at han ville beskytte fiskehejrerne. Han har imidlertid fældet fiskehejrerens reder samtidig med skarvernes reder. En noget speciel form for beskyttelse. Optællinger fra kvalificerede optællere viser, at antallet af grågæs i Brændegård Sø i de sidste år har været stigende. Med hensyn til den småbladede lind har man ladet to træer af denne art stå tilbage. Hvis skarverne lykkeligvis skulle blive i kolonien, omend i mindre målestok, ville de resterende træer være prisgivne, da de så vil blive overfyldt af skarver p.g.a. pladsmangel. På den måde vil træerne hurtigere dø end hvis man havde ladet kolonien i fred. Så kunne naturelskere fra nær og fjern fortsat nyde synet af den særprægede fugl på dens yngleplads. Ulykken er bare, at skaden er sket, -ingen kan gøre noget ved det. Mon ikke godsejeren skulle have tænkt sig om en ekstra gang?

side 21 tegnet og skrevet
af Jens Gregersen

Ib Petersen

LOKALREGISTRERING.

Det fynske lokalregister har nu eksisteret siden januar 1975. Gør man nu status, viser det sig, at der er indkommet over 1000 lokalregistreringskemaer.

Indtil 1978 var det hovedsagelig skemaer med oplysninger om fuglelivet udenfor yngletiden, der kom ind til lokalregistret.

Da vi også ønsker at opbygge et solidt kendskab til vore ynglefuglelokaliteter, herunder især vådområder, annonceredes i Havrevimpen 1977 efter optællere til ynglesæsonen 1978. Kun meget få meldte sig under fanerne, men en personlig henvendelse til en række ornitologer resulterede dog i, at 25 optællere lovede at tælle op på 75 lokaliteter. 20 af disse holdt hvad de lovede, og har indsendt oplysninger fra 50 lokaliteter.

Vi har nu kendskab til ynglefuglelivet på ialt 200 vådområder, heraf vore 85 øer. Herud over er der spredte oplysninger fra enkelte skove m.v. Der er imidlertid ca. 700 vådområder på Fyn, foruden vore utallige mergelgrave m.v., så der er lang vej endnu.

Der satses først og fremmest på vådområderne, da de er de mest truede og sårbare lokaliteter. Men kommer du i en eller anden lille skov, er du selvfølgelig meget velkommen til at lave optællinger dér, og sende dem ind.

I 1978 har DOF startet et lokalregistreringsprojekt på landsbasis med Tommy Dybbro som projektleder.

DOF-Fyn deltager i dette projekt på den måde, at de oplysninger, der siden 1975 er indsamlet går videre til Tommy. Fåtalige eller sårbare arter behandles fortroligt, så der er ingen grund til at være bange for at sende dem ind.

Nu tænker en eller anden måske- „Hvorfor nu alle disse optællinger"? Jo, det er af yderste vigtighed, at vi har et solidt kendskab til vore fuglelokaliteter hvis vi skal dokumentere vore påstande om fredninger af gode lokaliteter, eller i sager, hvor der sker overgreb mod naturen, opstilling af fugletårne, udtalelser i anledning af oprettelse af reservater, for blot at nævne nogle eksempler.

Din indsats er derfor nødvendig, hvis vi skal føre en aktiv naturbeskyttelsespolitik samt udvide kendskabet til fuglelivet i Fyns amt. Skriv derfor til lokalitetsregistret og få tildelt en lokalitet.

Kurt Due Johansen

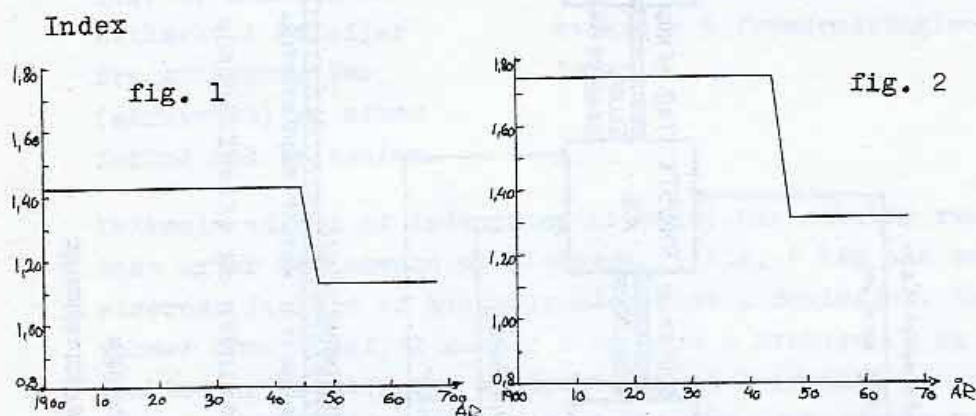

UGLEÆG OG MILJØGIFTE.

I 1950-erne og 60-erne har man bemærket at ynglesuccesen hos nogle rovfugle er faldet drastisk.

Det gælder navnlig arterne spurvehøg, havørn og vandrefalk, men også andre arter er blevet berørt.

I mange tilfælde har det vist sig, at fuglenes æg bliver tyndskallede og derfor let går i stykker når fuglene ruger. Ved at måle og veje æg fra gamle samlinger tilbage fra år 1900 og helt op til vor tid, har det vist sig, at mindskelsen i ægskaltykkelsen satte ind i sidste halvdel af 1940-erne (figur 1 og 2).

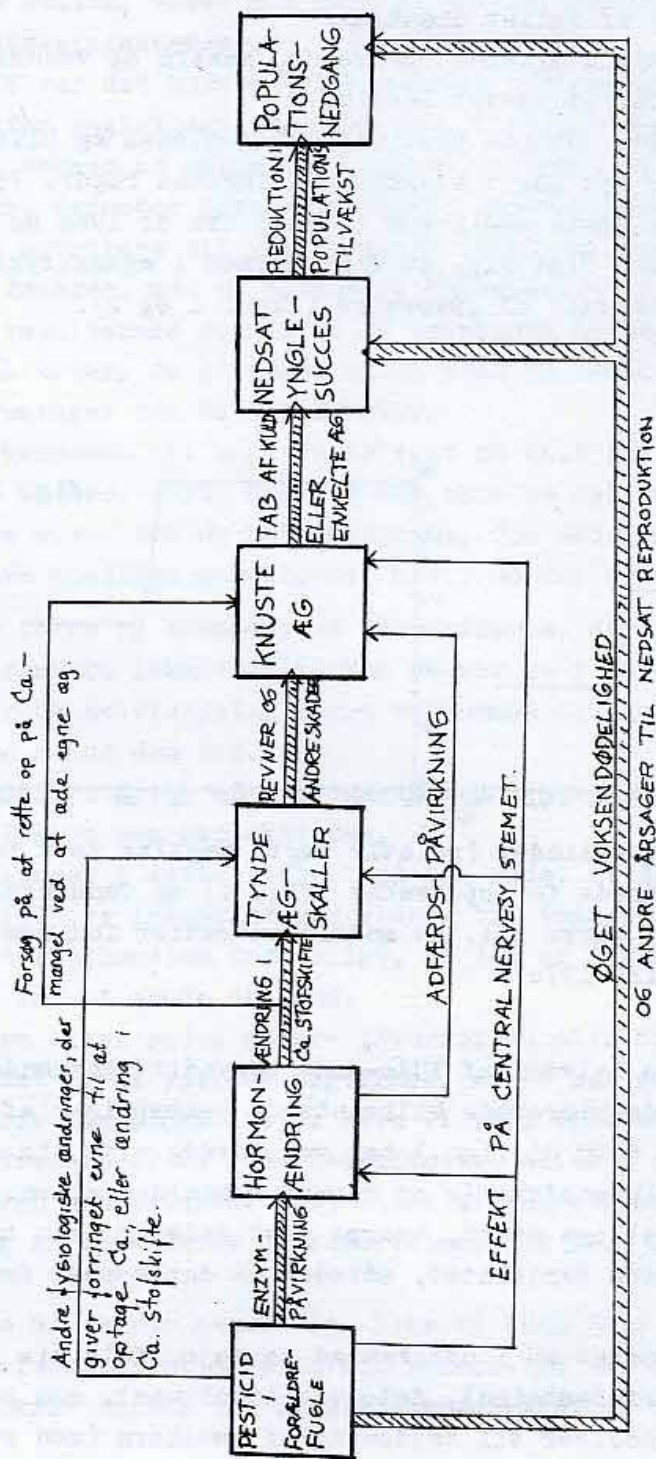
Ændringen i ægskalindex (relativ vægt) vægt/hø de x bredde i dette århundrede for spurvehøg (fig. 1) og vandrefalk (fig. 2) i England. Læg mærke til, at ændringen sætter ind samtidig. (Efter Ratcliffe 1970).

Netop i sidste halvdel af 1940-erne begyndte landmændene i større stil at anvende klorerede kulbrinter i bekæmpelsen af skadedyr. Disse stoffer (DDT og lign.) har ved forsøg vist sig at påvirke fuglenes calciumstofskifte og dermed ægskaldannelsen. I figur 3 er vist forskellige måder, hvorpå pesticiderne kan tænkes at påvirke fuglenes fertilitet, således at der kommer færre unger ud af æggene.

Kviksølv er kommet ud i naturen ad to veje, dels via industrien (navnlig papirindustrien), dels via landbruget, som har anvendt kviksølvsforbindelser til bejdsning af sædekorn (mod svampeangreb).

Figur 3.

Skema over mulige fysiologiske ændringer og efterfølgende resultater ved indtagelse af pesticider.

- ⇒ Sansynlige årsagssammenhænge
- Teoretisk mulige årsagssammenhænge

I Sverige anvendte man desværre en meget giftig forbindelse og det gik hårdt ud over de frøedende arter, f.eks. gulspurv (fig. 4). Det var ligefrem muligt af bestemme sätiderne (forår og efterår) ved at måle kviksølvindholdet i de frøedende fugle (fig. 5).

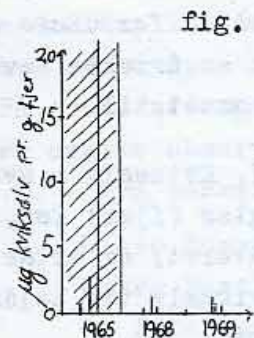

Fig. 4. Indhold af kviksølv i halefjer fra gulspurv. Før (skraveret) og efter forbud mod bejdsning.

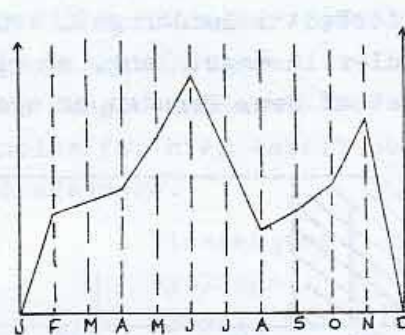
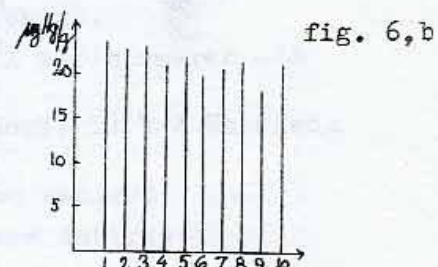
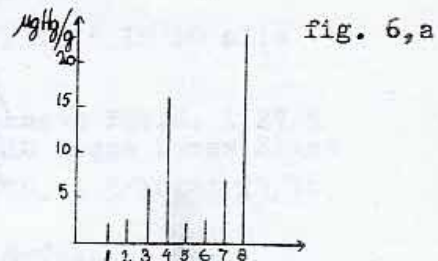

Fig. 5. Årstidsvariation af kviksølv i frøedendefugles lever.

Kviksølv udledt af industrien (i vand) har navnlig ramt fiskeædende arter som havørn og fiskeørn. I fig. 6 kan man se, at omgivelsernes indhold af kviksølv afspejles i fuglefjer. Hos fiskeørn vokser håndsvingfjer nummer 4 og 8 ud i Sverige, 2 og 7 under trækket og de øvrige i vinterkvarteret i Afrika. Hos ungfuglene, der har fået hele fjervæksten i Sverige, ses et ens højt niveau i alle fjerene.

I forbindelse med uglekasseprojektet er det blevet bemærket, at et ikke helt ringe antal æg aldrig bliver udklækket. Derfor har vi med fornødne tilladelse indsamlet disse, og er nu igang med at analysere dem for forskellige miljøgifte. Vi regner med, at resultaterne vil foreligge sidst på vinteren.

Natuglen hører ikke til de hårdest ramte arter, hvilket nok skyldes dens fødevalg. Natuglen tager hovedsagligt gnavere, og navnlig gnavere, der lever i skoven. Derved har den undgået de sikkert langt mere kviksølvbefængte markmus. Der har dog været en vis effekt

Kviksølvindhold i fiskeørn (håndsvingfjer)
6, a: gamle fugle
6, b: unge fugle

(fig. 7). Hvad pesticiderne angår har det vist sig, at det navnlig er fuglespiserne, der er blevet ramt, og natuglerne tager kun fugle i nogen udstrækning i dårlige museår.

Til slut kan det nævnes, at DDT, kviksølv og beslægtede stoffer er blevet forbudt i landbruget. Nedbrydningstiden for disse stoffer er imidlertid meget lang, så vi vil endnu en årrække have „fornøjelse“ af dem. Desuden er nye stoffer kommet til.

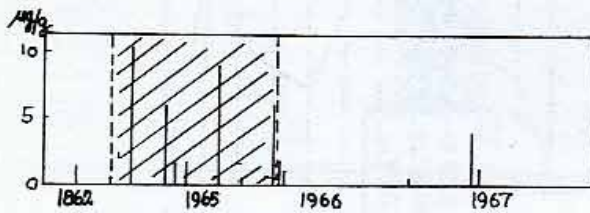
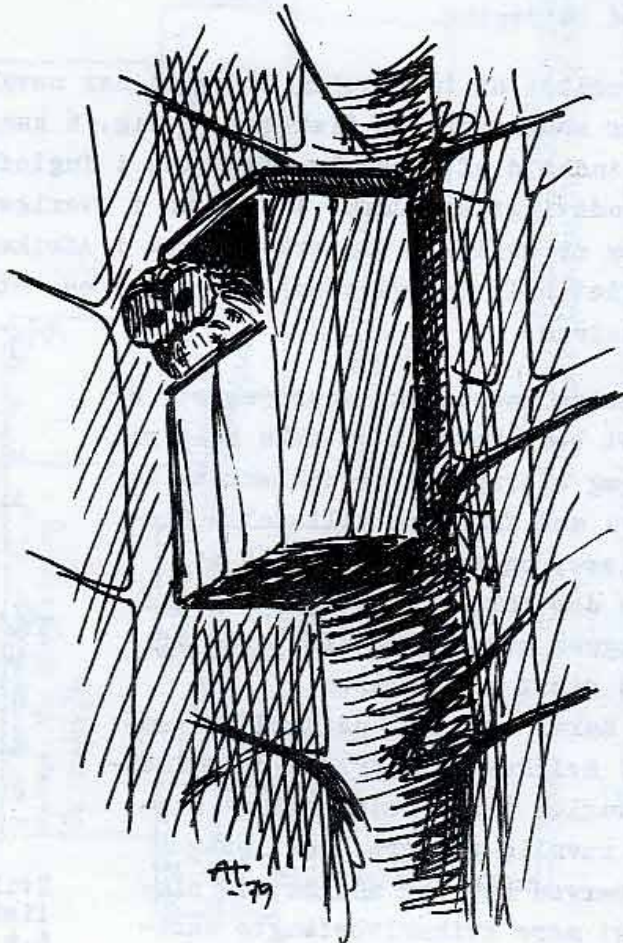

Fig. 7. Kviksølv i svenske natugler (fjer) før, under (skraveret) og efter brug af kviksølv til bejdsning af korn.

Bjarne Bo Jensen

OBS-LISTEN. Dec. 1977 til dec. 1978.

Hermed bringes de indsendte observationer i forlængelse af den liste, der blev bragt i Havrevimpfen 1977.2, d.v.s. dækkende perioden fra den 1. december 1977 til 1. december 1978. Listen er et udpluk af 12 fynske ornitologers observationer.

På grund af iagttagelsernes mængde finder vi det for omfattende at angive observatørbetegnelse for hver enkelt observation.

D.O.F. - Fyn takker årets bidragsydere.

Niels Bomholt Jensen	Vissenbjerg
Søren Bøgelund	Ryslinge
Ib Petersen	Nørreballe
Edith Mosegård	Odense
Erling Hansen	Vejstrup
Bent Staugård Nielsen	Gudbjerg
Bjarne Bo Jensen	Skt. Klemens
Per Bak	Ravnholt
Kurt Due Johansen	Svendborg
Erik Thomsen	Odense
Peter Thomsen	Odense
Ole Kristjansen	Odense

Der er i oversigten brugt enkelte forkortelser, f.eks. betyder ts. træk mod syd, tnø. træk mod nordøst og så fremdeles.

Lom sp.: 1 15/9, 2 26/9, 2 28/9, 2 3/10, 4 17/10, 5 19/10 alle
Dovns Klint.

Rødstrubet Lom: 1 30/12 Hasmark, 1 26/2 Holkenhavn Fjord, 1 27/5
Tryggelev Nor på havet, 1 17/10, 3 19/10 begge Dovns Klint

Sortstrubet Lom: 1 15/9, 1 20/9, 1 28/9, 1 4/10, 1 5/10, 1 17/10,
1 19/10 alle Dovns Klint.

Gråstrubet Lappedykker: Årets første. 1 10/3 Tryggelev Nor.

Nordisk Lappedykker: 1 26/5 Tryggelev Nor på havet.

Sorthalset Lappedykker: 1 4/5 Tryggelev Nor, 1 par sommeren -78
Knudshovedsøen.

Lille Lappedykker: 8 16/12 Nakkebølle Inderfjord, 16 9/2 Holcken-
havn Nor.

Skråpe sp.: 1 9/7 Juelsminde-Kalundborg (Steen Asbirk)

Alm. Skråpe: 1 9/7 Juelsminde-Kalundborg (Steen Asbirk)

Stor Stormsval: 1 19/ over Bagenkop.

Lille Stormsval: 1 død ved kollision med traktor 19/9 Nordfyn

- Skarv: 349 par ynglede i Brændegård Sø i 1978.
- Fiskehejre: ca. 240 par ynglende Fæø, 318 11/11 Fønsskov.
- Rørdrum: 1 4/5 Tryggelev Nor (årets første), 1 16/8 Tryggelev Nor (årets sidste). Ialt 3 set i Tryggelev Nor.
- Hvid Stork: 15 ad. 28/5 Humble, 1 3/6 Nørreballe, 2 7/6 Slude ved Nyborg, 1 11/6 Nordlangeland, 1 15/6 Tryggelev Nor, 1 8/8 Gulstav Mose.
- Sort Stork: 1 juv. 19/8 Kelds Nor, 1 26/8 Bukkemose Sydlangeland (Willy Davidsen)
- Knopsvane: 600 29/1 Horne Land
- Sangsvane: 32 16/12 Tåsinge, 14 29/1 Næåå Strand, 7 4/2 Næåå Strand, 17 5/2 Nr. Broby
- Pibesvane: 17 2/12 Henninge Nor, 6 ad. 29/1 Henninge Nor, 6 24/2 Rallerne Tåsinge, 2 11/3 Bøjden Nor, 5 ad. 2/10 Tryggelev Nor, 19 21/10 Dovns Klint ts., 15 24/10 Kelds Nor
- Grågås: 2 28/1 Monnet Tåsinge, 75 12/3 Holckenhavn Nor tn.; 1400 17/9 Fønsskov, 2700 september og oktober Brændegård Sø
- Blisgås: 80 7/1 Gyldensteen, 11 14/1 Påø Langeland, 30 21/1 Gyldensteen, 96 11/11 Fønsskov
- Sædgås: 100 18/12 Vestfyn, 2 25/12 Arreskov Sø, 7 7/1 Gyldensteen, 200 21/1 Wedelsborg, 280 18/2 Wedelsborg, 2 21/11 Kelds Nor
- Kortnæbbet Gås: 5 21/1 Wedelsborg, 16 11/3 Feddet v. Emtækær
- Knortegås: 300 19/2 Flyvesandet, 1 26/2 Fyns Hoved, 94 21/4 Årøs Hale, 300 21/4 Drejø, 1650 ts. 28/9 Dovns Klint, 1060 ts. 29/9 Dovns Klint, 88 15/10 Holckenhavn, 7-800 15/10 Lunkebugten, 700 17/10 Stige ø
- Bramgås: 28 9/4 Fyns Hoved, 250 tnø. 4/5 Svendborg, 70 ts. 11/10 Tryggelev Nor, 800 ts. 17/10 Sydlangeland
- Kanadagås: 2 23/12 Kelds Nor, 26 19/2 Holckenhavn Fjord, 1 12/3 Brændegård Sø
- Indisk Gås: 1 september og oktober Brændegård Sø
- Rustand: 1 14/7 Hoffmannsgave
- Krikand: 100 15/10 Piledybet Langeland
- Atlingand: 2 6/4, 5 8/4 Tryggelev Nor, 1 han 25/6 Næsbyhoved, 1 13/5 Maden Helnæs
- Knarand: 4 4/12, 4 11/3 Tryggelev Nor, 2 11/3 Bøjden Nor, 8 8/4 Noret Tåsinge, 2 14/4 Holckenhavn, 1-2 par Knudshovedsøen, 1 par Maden Helnæs, 1 par Dræet v. Åbelø, 1 par Feddet v. Emtækær,
- Pibeand: 200 22/4 Halmø v. Årø
- Spidsand: 100 8/4 Gråsten Nor Årø

- Rødhovedet And: 1 par ankom 5/3 Tryggelev Nor, senere 2 par og en enkelt dag 7/5 5 stk., sidste observation 1 hun 8/7 Ingen ynglesucces i år.
- Taffeland: 500 23/12 Tryggelev Nor, 300 29/1 Tryggelev Nor, 1400 15/10 Hvidkilde Sø
- Troidand: 2200 23/10 Tryggelev Nor, 1200 25/12 Arreskov Sø, 3200 21/1 Kelds Nor, 5500 29/1 Tryggelev Nor, 1850 29/1 Bøjden Nor, 17000! 24/2 Rallerne v. Tåsinge
- Bjergand: 100 29/1 Tryggelev Nor, 35 29/1 Bøjden Nor, 150 26/2 Fyns Hoved, 12-1300 15/3 Svendborg Sund, 1 hun 22/9 Klise Nor.
- Hvinand: 800 29/1 Horne Land, 1 30/7 Gyldensteen, 1 30/7 Tryggelev Nor
- Havlit: 750 9/4 ud for Kelds Nor.
- Fløjlsand: 3 26/2 Fyns Hoved
- Sortand: 75 26/2 Fyns Hoved.
- Ederfugl: 25000! 18/3 Gulstav, 3 27/3 Arreskov Sø, 4000 29/9 Dovns Klint ts.
- Stor Skallesluger: 25 25/12 Brændegård Sø, 200 25/12 Arreskov Sø
- Toppet Skallesluger: 100 28/1 v. Monnet Tåsinge, 8 16/4 Brændegård Sø, 1 14/10 Arreskov Sø
- Lille Skallesluger: 1 10/1 Hennemved Mose Langeland, 2 4/3 Nerverkær Mose v. Årup, 2 24+25/3 Tryggelev Nor, 4 27/3 Arreskov Sø, 1 hun 22/4 Gråsten Nor Ærø.
- Havørn: 1 juv. december til april Odense Fjord, 1 14/1 Tryggelev Nor, 1-2 ad. oktober Borrissskov Nordfyn, 1 juv. ts. 26/10 Dovns Klint
- Kongørn: 1 21/1 - 20/2 Nørå Strand, 1 28/1 Tranekær.
- Musvåge: 24 tno. 11/3 Lyø, 64 tno. 12/3 Holckenhavn, 20 tno. 15/4 Nakkeballe, 100 ts. 26/9 Ærø, 485 ts. 28/9 Dovns Klint, 16 ts. 19/10 Vejstrup.
- Fjeldvåge 1 14/1 Vestfyn, 1 30/1 Gyldensteen.
- Spurvehøg: 40 26/9 Ærø, 44 28/9 Dovns Klint begge ts.
- Duehøg: 1 26/12 Tved, 1 3/1 Tranekær, 1 12/1 Fjellerup Sø v. Ryslinge, 1 hun 9/4 Måle Bakke Hindsholm, 1 14/6 Brændegård Sø, 1 17/9 Dovns Klint, 1 8/10 Tryggelev Nor
- Rød Glente: 1 31/3 motorvejen v. Årup, 1 9/4 Langesø, 1 21/4 Magleby, 1 21/4 Pakkemosen, 1 19/5 v. Årslev, 1 4/6 Magleby, 1 10/8 Ryslinge (sat på fri fod efter at have været i pleje en uge), 1 28/9, 1 29/9, 2 4/10, 2 8/10 alle Dovns Klint
- Hvepsevåge: 300 maj tno. Langeland, 1 tno. 17/5 Nørreballe, 27 21/5 Holstenshus, 20 tno. 27/5 Nørreballe, 9 tno. 28/5 Ryslinge, 17 tso. 22/8, 1 ts. 30/8, 56 ts. 7/9, 9 ts. 7/9 alle Dovns Klint.

- Rørhøg: Op til 5 par ynglede på Nordfyn i 1978, årets sidste set ts. 19/10 Dovns Klint.
- Blå Kørhøg: Mange observationer af denne art, en sommerobservation: 1 hun 10/6 Fyns Hoved.
- Hedehøg: 1 hun/juv. 23/8 Klise Nor
- Fiskeørn: 1 19/4 Kirkebysand, 1 22/4 Tryggelev Nor, 1 23/4 Tranekær, 2 30/4 Hindsholm, 1 1/5 Tryggelev Nor, 1 tn. 14/5 Fyns Hoved, mange observationer fra Sydlangeland i efteråret, den første 11/7 Tryggelev Nor, desuden 1 28/7 Holckenhavn, 1 26/8 Fogense Enge, 1 17/9 Brændegård Sø, 1 5/10 Svanninge Bakker, 1 21/10 Arreskov Sø, og største antal: 5 tv. 3/9 Fredmosen Langeland.
- Lærkefalk: 1 7/5 Fyns Hoved, 1 18/5 Knudshoved, 1 25/7 Fredmosen, 5 3/9 Fredmosen, 1 5/9, 1 9/9, 1 10/9, 1 11/9, 1 13/9 alle Dovns Klint, 1 16/9 Lyø.
- Vandrefalk: 1 sommer 1978 Lykkesholm, 1 hun ts. 20/9 Dovns Klint, 1 juv. 13/10 Vejstrup.
- Dværgfalk: 1 28/1 Monnet Tåsinge, 1 16/4 Bøgebjerg Hindsholm, 1 23/4 Tranekær, 1 30/4 Fyns Hoved, efterårets første: 1 13/9 Dovns Klint, 1 17/9 Maden Helnæs, 1 7/10 Neverkær Mose v. Årup, 1 8/10 Dovns Klint.
- Aftenfalk: 1 juv. han 26/5 Tryggelev Nor. For fjerde forår i træk set på Sydlangeland.
- Plettet Rørvagtel: 1 8/5, 1 juv. 30/7 begge Tryggelev Nor.
- Strandskade: Tidlige obs.: 100 26/2 Fyns Hoved, 153 15/4 Lyø, endvidere ynglende på flere indlandslokaliteter.
- Vibe: 1 26/2 v. Ringe, 1850 oktober v. Ringe, 434 21/8 Tryggelev Nor.
- Stor Præstekrave: 65 26/2 Fyns Hoved.
- Lille Præstekrave: 1 25/4 Odense Å v. Skt. Klemens, 2 6/5 Neverkær Mose v. Årup, 1 par 30/7 Kirkeby, 2 12/8 Helle Nor Sydlangeland.
- Hvidbrystet Præstekrave: 2 22/7 Stenstrup.
- Strandhjejle: Forårsagttagelse: 1 29/5 Tryggelev Nor.
- Hjejle: 140 15/4 Lyø, 800 21/4 Gråsten Nor, 800 august+400 november Monnet Tåsinge.
- Stenvender: 2 15/4 Lyø, 2 4/5 Nordlangeland, 1 31/8, 2 1/9, 2 5/9, 1 7/9, 1 10/9, 1 14/9 alle Kelds Nor, 2 16/9 Lyø, 1 19/9 Kelds Nor.
- Tredækker: 1 11/11 Maden Helnæs.
- Enkeltbekkasin: 1 12/10, 1 15/10, 1 17/10, 1 24/10 alle Kelds Nor, 1 4/12 Tryggelev Nor, 1 17/12 Monnet Tåsinge.
- Skovsneppe: 6 9/12 Ty Mose v. Ryslinge, 1 19/2 Kejbjergskoven Nyborg, 2 21/4 Tranekær, 1 12/10 Nordenbro Sydlangeland, 1 26/10 Søndersø.
- Stor Regnspeve: 2 21/1 Avernakø, 5 26/2 Fyns Hoved, 15 2/4 Fyns Hoved, 98 21/4 Tryggelev Nor, 10 8/7 Brændegård Sø.

- Lille Regnspove: 40 29/4 Tryggelev Nor, 45 4/5 Nørå Strand.
- Lille Kobbersneppe: 2 19/3 Helnæs, 400 tnø. 26/5 Tryggelev Nor, 300 tnø. 29/5 Tryggelev Nor, 250 tnø. 29/5 Fredmosen, 150 tnø. 2/6 Tryggelev Nor, 7 ts. 25/7 Kelds Nor.
- Svaleklire: 2-3 april Odense Å v. Skt. Klemens, 1 1/5 Sydlangeland, 1 2/5 Lykkesholm, 1 5/6, 6 13/6, 4 7/8 alle Tryggelev Nor.
- Tinksmed: 39 7/5 Næsbyhoved Broby.
- Rødben: 92 15/4 Lyø.
- Mudderklire: 9 9/5 Lykkesholm.
- Islandsk Ryle: 70 16/9 Lyø.
- Sortgrå Ryle: 1 28/11 Kelds Nor.
- Dværgryle: 1 24/8 Kelds Nor, 112 9/9 Tryggelev Nor, 22 16/9 Avernakø,
- Temminckryle: 2 9/8 Kelds Nor, 1 11/8 Helle Nor, 2 15/8 Helle Nor, 2 16/8 Kelds Nor.
- Krumnæbbet Ryle: 4 13/8 Kelds Nor. Efterårets første.
- Sandløber: 1 30/7, 8 31/7, 3 1/9, 4 5/9, 1 7/9 alle Kelds Nor, 16 9/9 Enebærødde, 3 15/9 Helle Nor, 67! 16/9 Årøs Hale.
- Brushane: 51 17/9 Fønsskov.
- Klyde: 33 15/4 Lyø, 300 16/7 Nørå Strand.
- Odinshane: 2 12/8 Klise Nor, 1 13/8 Helle Nor, 1 9/9 Tryggelev Nor
- Almindelig Kjove: 1 22/8 Gulstav Mose, 1 9/9 Klise Nor, 1 13/9 Brændegård Sø.
- Dværgmåge: 1 29/3, 1 9/4, 19 ad. 4/5, 1 7/5, 1 juv. 17/5, 6 juv. 2/6, 1 juv. 22/8, 7 juv. 9/9, 2 juv. 12/9, 4 juv. 13/9, 1 juv. 14/9, 1 juv. 15/9, 2 juv. 16/9, 2 juv.+2 ad. 18/9, 2 juv. 20/9, 3 juv. 21/9, 3 juv. 28/9, 2 ad. 5/10, 2 juv. 7/10, 1 ad. 19/11 alle Tryggelev Nor, 1 juv. ts. 12/9, 1 juv. ts. 13/9, 4 juv.+1 ad. ts. 16/9, 2 juv. ts. 27/9, 5 juv.+11 ad. ts. 5/10, 1 ts. 12/10, 6 ts. 21/10 alle Dovns Klint, 3 juv. 14/9, 9 ad. 3/10, 2 juv. 9/10 alle Kelds Nor, 3 4/5 Klise Nor.
- Tejst: 5-6 par 28/5 Mejlø, 1 2/4 Fyns Hoved.
- Huldue: 40 26/2 Fyns Hoved, 9 20/3 Påø Langeland, 20 8/4, 1 9/4, 1 16/4 alle Fyns Hoved, 2 1/5 Sydlangeland, 3 2/5 Lykkesholm (syngende), 1 par 5/5 Glorup (syngende), 1 13/5 Nørresø, 2 15/5 Nordlangeland, 1 15/5 Rygård (syngende), 1 27/5 Vornæs Skov, 2 29/5 Glorup, 32 ts. 26/9, 94 ts. 29/9, 34 ts. 8/10 alle Dovns Klint.
- Ringdue: 3900 ts. 29/9, 8000 ts. 18/10 begge Dovns Klint.
- Slørugle: Igen i 1978 har ugleerne ynglet i Nørreballe. 3 flyvefærdige unger.

- Kirkeugle: 1 25/12 Kinderballe Langeland, 1 5/4 Lyø.
- Skovhornugle: 1 23/4 Ærø.
- Mosehornugle: 1 22/4 Ærø, 1 22/4 Kelds Nor, 2 18/10 Dovns Klint, 1 19/10 Kelds Nor, 1 21/10 Dovns Klint, 6 23/10 Gulstav Mose, 1 26/10 Kelds Nor, 1 1/11 Gulstav Mose, 1 1/11 Fedet v. Emtekar, 1 21/11 Klise Nor.
- Isfugl: 1 17/12 Hvidkilde Sø, 1 jævnlig Odense Å v. Skt. Klemens, 1 3/8 Ty Mose Ryslinge, 1 19/8 Aborgminde, 1 17/9 Kelds Nor.
- Ellekrage: 1 6/5 mellem Skovby og Kassepose Nordfyn (Jens Mortensen).
- Grønspætte: Hørt på tre lokaliteter på Fyn.
- Vendehals: 1 30/4 Fyns Hoved, 1 8/5 Oure, 2 18/8, 1 21/8 begge Gulstav Mose, 1 23/8 Kelds Nor, 1 1/9 Kelds Nor, 1 17/9 Knudshoved.
- Hedelærke: 1 ts. 29/9 Dovns Klint, 1 12/10 Kelds Nor, 4 ts. 18/10 Dovns Klint, 6 ts. 18/10 Klise Nor, 8 20/10 Dovns Klint.
- Sanglærke: 600 26/2 Fyns Hoved, 2000 27/2 Svindinge.
- Bjerglærke: 1 12/2 Tommerup, 1 ts. 18/10 Dovns Klint.
- Landsvale: 1 22/4 Ærø, 470 ts. 21/9 Dovns Klint, 700 ts. 29/9 Dovns Klint, 1 albino ts. 3/10 Dovns Klint.
- Guldpirol: 1 19/5 Ravnholt, 3 hanner+1 hun 27/5 Vornæs Skov, 1 28/5 Humble, 1 30/5 Bovballe Skov Sydlangeland, 1 6/6 Bøgebjerg Skov Hindsholm, 1 juv. 10/8 Nørreballe.
- Ravn: 2 11/1 Wedelsborg, 1 9/4 Måle Bakke Hindsholm, 2 22/10 Hvidkilde Sø, 2 22/10 Brændegård Sø.
- Sortmejse: 2 1/9 Klise Nor.
- Skægmejse: 11 4/10 Tryggelev Nor.
- Korttæt Træløber: 1 par + 1 hun 19/5 Ravnholt, 1 par 29/5 Glorup, 1 2/6 Slipshavn, 1 18/6 Wedelsborg.
- Vandstær: 1 25/12 Brobyværk Mølle, 1 28/12 Kongshøj Mølle, 1 29/12 Brahetrolleborg Mølle.
- Misteldrossel: 5 18/3 Brændegård Sø, 1 par m. unger 4/6 Glorup, 1 par 18/6 Wedelsborg, 4 ts. 12/10, 9 ts. 13/10 begge Dovns Klint.
- Ringdrossel: 1 han 26/4 v. Oure, 6 30/4 Fyns Hoved, 2 16/5 Herrested, 1 han 13/10 Fyns Hoved.
- Sortstrubet Bynkefugl: 1 17/12 Tryggelev Nor, 1 hun 29/12 Midskov Hindsholm.
- Husrødstjert: 1 par 11/4 Kelds Nor, 1 han 7/5 Tisselholt, 1 31/5 Kerteminde, 1 par 20/7 Nyborg.
- Blåhals: 1 han 20/6 Mesinge Hindsholm (Jørgen Andersen, Mesinge)

Græshoppesanger: 1 13/5, 1 20/5 begge Fredmosen, 1 4/6 Hjulby Sø, 1 29/6 v. Brænderup Sydbyn, 1 ringmærket 19/8 Gulstav Mose, 1 ringmærket 22/8 Gulstav Mose.

Savisanger: 1 20/5 Fredmosen.

Rødtoppet Fuglekonge: 1 4/12, 1 25/12 begge Tryggelev Nor.

Lille Fluesnapper: 1 han 9/6 Ravnholt (syngende), 1 par m. unger Seden.

Skærpiiber: 1 22/4 Kelds Nor. Desuden mange efterårsobservationer.

Gul Vipstjert - Nordlig: 1 3/5 Tryggelev Nor.

Bjergvipstjert: 1 han 1/4 Vejstrup Mølle, 2 3/10, 1 8/10, 2 9/10 alle Dovns Klint, 1 8/10 Gulstav Mose, 2 9/10 Kelds Nor, 1 17/10, 3 18/10 begge Dovns Klint.
Der blev i 1978 konstateret 2 ynglepar på Fyn.

Stor Tornskade: 1 25/12 Brændegård Sø, 1 29/1 Nørresø, 1 29/1 Ryslinge, 1 19/2 Tranekær, 1 20/9 Gulstav Mose, 1 26/9 Kelds Nor, 1 2/10 Dovns Klint, 1 3/10 Dovns Klint, 1 4/10 Fakkebjerg Langeland, 1 7/10 Gulstav Mose, 1 8/10, 2 9/10 Dovns Klint, 1 17/11 Kelds Nor.

Kærnebider: 1 7/12 Bregninge, 22 26/2 Ryslinge, 3 13/3 Svendborg, 2 ad. + 3 juv. 7/6 Ryslinge, 1 18/8 Gulstav Mose, 1 8/10, 2 9/10 begge Dovns Klint.

Tornirisk: 1500 ts. 26/9 Dovns Klint.

Bjergirisk: 70 29/1 Bøjden Nor, 400 25/10 Lykkesholm.

Gulirisk: 1 han 22 og 27/6 Ristinge.

Bogfinke: 18000 26/9 Dovns Klint, 9500 29/9 Dovns Klint begge ts.

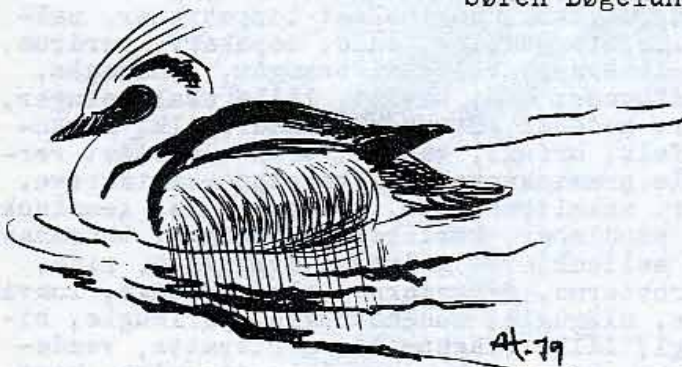
Hortulan: 2 hanner 4/5 Hov Nordlangeland, 1 han 24/8 Gulstav.

Snespurv: 70 19/3 Bøjden Nor.

Listen er i år sammensat af

Søren Bøgelund og

Bent Staugård Nielsen

LOKALREDAKTØRGRUPPEN.

Obs-listen på side i dette blad ligner meget den rapport, der sidste år blev udarbejdet over de mere specielle observationer fra Fyns amt.

Det er målet, at en sådan rapport skal udkomme fra samtlige landets amter hvert år. Flere andre amter har allerede praktiseret dette i flere år.

Det er imidlertid meget forskelligt hvad folk forstår ved „mere specielle observationer“, og på Fyn har der været en tendens til, at for få observationer er kommet med. Desuden har det også været forskelligt hvad man fra amt til amt har vurderet som mere specielle observationer.

Derfor blev der på et lokalredaktørmøde i januar vedtaget en liste over en række arter, som skal bringes i lokalrapporterne for alle amter. Derved bliver materialet mere ensartet, og dermed mere brugbart.

Listen omfatter som sagt arter, som skal tages med i alle amters lokalrapporter. Samtidig skal man dog holde sig for øje, at det ikke sætter nogen begrænsning for hvad der kan tages med. F.eks. figurerer raven ikke på listen, fordi den mange steder i landet ses regelmæssigt, og det derfor ville blive for omfattende at tage den med på landsbasis. På Fyn har vi imidlertid ikke så mange ravne, og det ville for os være en oplagt art at nævne.

Med håb om, at mange flere mennesker vil indsende observationer, bringes her den liste af arter, som i alle tilfælde skal nævnes.

Alle sjældenhedsudvalgs-arter, artsbestemte lommer, gråstrubet lappedykker, nordisk lappedykker, sorthalset lappedykker, mallemuk, alle skråper, alle stormsvale, sule, topskarv, rødtrum, sort stork, skestork, pibesvane, blisgås, bramgås, kanadagås, atlingand, knarand, rødhovedet and, havlit, lille skallesluger, alle ørne, alle glenter, hedeheg, fiskeørn, vandrefalk, lærkefalk, aftenfalk, dværgfalk, urfugl, vagtel, trane, plettet rørvagtel, engsnarre, lille præstekrave, hvidbrystet præstekrave, pomeransfugl, tredækker, enkeltbekkasin, sortgrå ryle, temminckryle, krumnæbbet ryle, sandløber, kærløber, odinshane, thorshane, alm. kjove, storkjove, mellemkjove, gråmåge, dværgmåge, ride, sorterne, sandterne, rovterne, dværgterne, alk, søkonge, lomvie, tejst, lunde, turteldue, slørugle, mosehornugle, perleugle, biæder, ellekrage, hærugl, lille flagspætte, sortspætte, vendehals, toplærke, hedelærke, bjerglærke, pirol, nøddekrige, kort-

tået træløber, skægmejse, ringdrossel, sortstrubet bynkefugl, husrødstjert, blåhals, savisanger, græshoppesanger, drosselrørsanger, høgesanger, rødtoppet fuglekonge, lille fluesnapper, markpiber, rødstrubet piber, silkehale, gulirisk, karmindompap, stor korsnæb, hvidvinget korsnæb, hortulan, laplandsværting.

Selv om rapporten kun udkommer én gang om året, beder vi folk om at indsende observationer to gange om året.

Alle observationer, som man måtte mene var af interesse for lokalrapporten bedes indsendt til lokalafdelingens kontaktadresse, Søren Bøgelund, Nørremarksgyden 12, 5856 Ryslinge, inden den 10 januar og den 10 juli for de to halvår.

På forhånd tak.

Ib Petersen

EKSKURSIONSREFERATER.

Nr. Nørå Strand, Jerstrup Grusgrav og Jersore den 30/7 1978.

Kort hvad der sås på turen:

Nr. Nørå Strand bød på bl.a. 100 grågæs, krikand, toppet lappedykker, 26 fiskehejre, 5-600 almindelige ryler, lille kobbersneppe, stor regnspove, krumnæbbet ryle, islandsk ryle, 70 rødben, hvidklire, strandhjejle m.v.

I nogle tilgroede grusgrave ved Jerstrup sås gråstrubet lappedykker og toppet lappedykker med unger. Desuden sås bl.a. hvinand, svaleklire, mudderklire.

Ved Jersore så vi kirkeugle, stenvender og skarver.

Kurt Due Johansen

Tystrup-Bavelse-søerne samt Glænø Vesterfed den 3/12 1978.

13 morgenfriske ornitologer mødte op i Knudshoved kl. 7⁴⁵.

Kl. 9³⁰ ankom vi til Bavelse Sø, hvor den sydsjællandske medleder stødte til. Herefter gik vi en tur i et fantastisk naturområde, store søer, herregårdsmarker, grønne fugtige enge og løvskove. På dette sted så vi bl.a. fjeldvåge, musvåge, troldand, taffeland, gråand, krikand, sædgås, sangsvane, fiskehejre og stor skallesluger.

Efter denne pragtfulde gåtur kørte vi til Glænø Vesterfed, som er et naturskønt strandengsområde med tilliggende lavvandet fjordområde. Glænø Vesterfed er vildtreservat. Vi så da også store flokke af gråand, krikand pibeand, blichøne og knopsvane.

Kurt Due Johansen / Søren Bøgelund

Fynshoved Sø den 26/2 1978.

Trods det tidlige tidspunkt (kl. 7⁰⁰) og let dis mødte 10 deltagere op. Turen skuffede da heller ikke. Terrænet vrimlede med fugle. Vi så bl.a. 100 strandskader, 45 stor præstekraver, grågås, knortegås, stor regnspove, havlit, 300 ederfugle, fløjlsand, sortand, blå kærhøg, 20-30 huldue og snespurv for blot at nævne nogle. Desuden så vi en dværgspidsmus.

Kurt Due Johansen

Freltofte Mose søndag den 28/5 1978.

8 deltagere mødte op ved samlingsstedet kl. 3⁰⁰ om morgenen. Solsorte og gærdesmutter var allerede vågne og ude fra mosen sang 4 nattergale af fuld hals. Efterhånden kom også andre af vore sangfugle til. Kærsanger, gærdesanger, tornsanger, havesanger, gulbug, løvsanger og sangdrossel kunne høres, mens flere gøge fløj rundt. Også dobbeltbekkasinen hørtes, og da solen fortrængte den sidste tåge over småsøerne, kom 9 gråstrubede lappedykkere til syne.

Jeg tror ikke, at det var sidste gang, at deltagerene står op kl. 3 om morgenen for at høre og se på fugle.

Niels Bomholt Jensen

Bøjden og Dyreborg den 16/4 1978.

En lille flok ornitologer var mødt op kl. 6 ved Bøjden Nor til en dejlig, men kølig morgentur i april. Efter at have set en del ande- og vadefugle, kørte vi til Dyreborg Skov for at se på hejre- og rågekoloni. Derefter begav vi os ud på Dræet ved Dyreborg, hvor flere skarver sås, og da vi havde rundet klinten sås en del vadefugle, bl.a. 40 strandskader og 31 rødben. Ekskursionen sluttede ved Brændegård Sø ved middagstid.

Niels Bomholt Jensen

Knudshoved den 1/10 1978.

Kun 5 deltagere var mødt op til en frisk morgentur på Knudshovedhalvøen. Det blæste kraftigt fra nord-øst, men til trods derfor så vi en del fugle. Således trak der flere hundrede ederfugle ude på bæltet, og i søen sås der knortegæs, pibeænder og klyder. Stor tornskade sås fint på få meters afstand og i skoven var der en del småfugle, især rødhalse. Turen blev afsluttet ved Holckenhavn, hvor en stor flok fiskehejrer og 48 knortegæs rastede.

Niels Bomholt Jensen

VENDEHALSKASSEPROJEKTET.

Vendehalskasserne har nu i fem ynglesæsoner stået til fuglenes disposition.

Af de opsatte 60 kasser har der i de forløbne fem sæsoner kun været én beboet af vendehals, nemlig på Vestfyn, hvor vendehalsen yngede i samme kasse i tre år i træk.

Der foreligger i øvrigt kun spredte observationer af vendehals i yngletiden, så den må nok formodes at være fåtallig ynglefugl på Fyn.

Vendehalskasserne har dog ikke hængt ubenyttede hen. I de fem sæsoner har ialt 160 kasser været beboede af 8 forskellige arter. Talrigest har musvitten været med 97 kasser, blåmejse med 11 kasser, sortmejse med 8 kasser, sumpmejse med 1, stor flagspøtte med 21, spøtte med 3, stær med 18 og vendehals med 3 kasser.

Antallet af beboede kasser blev i år forholdsvis lavt. På enkelte steder har fuglene slet ikke besøgt kasserne. De mange „huller“ i nedenstående skema skyldes dog også, at der fra nogle få lokaliteter ikke er indløbet nogle resultater.

Desværre er fem kasser forsvundet i årets løb. Årsagen til at en kasse forsvinder er som regel, at det træ, hvori kassen er ophængt bliver fældet. Når kassen derved kommer til at stå frit fremme, forsvinder den ofte.

Forhåbentlig vil de forsvundne kasser, hvor de end må befinde sig, fortsat være til glæde for fuglene.

Apropos glæde, er det ikke netop hvad vi „kassekiggere“ føler, når vi via lommelygte og tandlægespejl oplever livet i redekasserne.

Vendehalskasserne 1978.

	kasseantal	musvit	blåmejse	sortmejse	stær	stor flagspætte
Ravnholt	1			1		
Wedelsborg	7	2				1
Krumstrup	3	2	1			
Slipshavn	2	1			1	1
Hofmansgave	3					
Egebjerggård	7	2		1		1
Gyldensteen	2					
Æbelø	1					
Krengerup	1					
Langesø	1					
Hindsholm	3					
Brahetrolleborg	4	2	1		1	
Holstenshus	4					1
Tranekær	4					
Sydlangeland	2					
Erholm	2				1	
Hvidkilde	3				1	
Valdemar Slot	1	1				
Broholm	1					
<u>ialt</u>	52	10	2	2	4	4

Edith Mosegård

EFTERÅRSLEJR 1978 PÅ SYDLANGELAND.

Ligesom i 1975 og -76 blev der i dette efterår afholdt efterårslejr på Sydlangeland. I år boede vi ikke i det lille sommerhus ved Gulstav Mose, men på Rath, en gård nær Kelds Nor Fyr.

Lejren talte i denne omgang 10 deltagere, som ankom til Sydlangeland den 14/10 og blev der en uge, altså i skolernes efterårsferie.

Det daglige program startede med observationer fra Dovns Klint. Et par dage var vejret imidlertid så dårligt, at der ikke blev observeret fra klinten. Fra Dovns Klint kiggede vi på de udtrækkende fugle, fortrinsvis ænder, duer og småfugle. Når trækken på formiddagen holdt op, begyndte vi optællingerne af de rastende fugle i Kelds Nor, Klise Nor og Tryggelev Nor. Transporten mellem disse lokaliteter foregik på cykel, dog med undtagelse af et par dage med dårligt vejr.

På trods af et par dage med dårligt vejr fik vi set en del fugle. Specielt var der usædvanligt mange bjergvipstjarter i år. Også lommer blev der set flere af, og der blev artsbestemt både rødstrubet og sortstrubet lom. Blandt rovfuglene var en meget sen rørhøg og en rød glente. Desuden en dag med et pænt musvågetræk, i løbet af den 19/10 trak der godt 530 musvåger. Desuden blev der i Fakkemosen ringmærket 3 vandrikser.

Da vi mener, at efterårslejrene kan give deltagerne et rigt udbytte, vil vi igen til næste efterår forsøge at arrangere en lejr på Sydlangeland.

Ib Petersen

OVERVINTRENDE HUSRØDSTJERT.

Søndag den 17/12 var vi to mand på fugletur ved Arreskov Sø. På vej op langs bygningerne til Arreskov Slot fik vi øje på en fugl, som ingen af os med det samme kunne sige hvad var, men efter at have fulgt efter den et stykke og kigget mere på den, var der ingen tvivl mere. Det var en husrødstjert, der tilsyneladende havde tænkt sig at overvintre herhjemme. Den virkede ikke forkommen, som den fløj rundt i den frostklare søndag.

Steen Bak Henriksen

UGLEKASSEPROJEKTET.

Foråret 1978 blev projektets fjerde sæson. Vi råder nu over 526 opsatte uglekasser.

Ynglesæsonen blev ikke en af de gode sæsoner. Det tyder på, at der har været et dårligt museår, da der blev fundet mange rester af fugle i kasserne. 225 af kasserne var beboede, heraf 154 med æg. Af de 154 kasser med æg kom der 159 unger på vingerne og af dem blev 109 ringmærkede.

Ser man på det samlede resultat for de fire ynglesæsoner, viser det sig, at der er blevet lagt 1376 æg i kasserne, hvoraf der er blevet 823 udflyjende unger. Af disse blev 704 unger ringmærkede. Indtil nu har de 704 ringmærkninger givet 43 tilbagemeldinger, og vi forventer mange flere.

Pesticideforgiftede ugler og rovfugle er et omdiskuteret emne idag. Da der er god grund til at formode, at mange af de ikke klækkede æg er pesticide-beskadigede, har uglekasseprojektet fået dispensation for jagtloven til at indsamle ialt 50 gølge æg. Disse æg vil inden for kort tid blive analyseret på Odense Universitet. I et senere nummer af Havrevimpfen håber vi at kunne bringe resultaterne.

Ib Petersen

TÅRNFALKEKASSEPROJEKTET.

Tårnfalkekasseprojektet omfatter nu 98 opsatte kasser. Der er i ynglesæsonen -78 registreret 39 kasser med æg, hvoraf der er blevet 19 unger. Kun 9 er blevet ringmærkede.

Jeg er temmelig tilbøjelig til at tro, at årets dårlige resultat mere er et udslag af lille aktivitet fra de tilsynshavendes side end det er en dårlig ynglesucces.

Da der let kan komme forhindringer i begyndelsen af juni, beder vi de tilsynshavende om at henvende sig til Søren Bøgelund (67 1614) hvis de ikke kan afse tid til at kigge efter kasserne. Vi vil så prøve at finde en afløser. Det vil være en stor hjælp, hvis man på forhånd selv har fundet en afløser.

Ligesom med uglekasseprojektet har vi i år haft dispensation fra jagtloven til at indsamle et mindre antal gølge tårnfalkeæg. Denne dispensation blev dog kun i ringe grad benyttet.

Ib Petersen

Tag hensyn til fuglene

FRA MAJ TIL JULI HAR FUGLENE ÆG OG UNGER. SPECIELT FUGLENE PÅ DE UBEBOEDE
ØER OG HOLME ER MEGET SÅRBARE OVERFOR FORSTYRRELSER
I DENNE TID. UNDGÅ DERFOR OPHOLD I FUGLENES KOLONIER, HVIS DE GÅR
I LAND PÅ SMÅØER OG KYSTER.

Brochure om dette kan fås ved henvendelse til:

Dansk Ornithologisk Forening, Fælledvej 9, 2200 København N. Tlf. (01) 35 86 63

Tryk: JOHN HANSEN OFFSET

Udgivet med støtte fra Tuborgfondet og Miljøministeriet.

Tegning: Jens Gregersen